

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
CIVILTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

PATERNITĀTES ATZĪŠANA UN APSTRĪDĒŠANA

BAKALaura DARBS

Autore: **Elza Zvaigznīte**

Studenta apliecības Nr.: ez18050

Darba vadītāja: lektore Mag. Iur. Alise Reide

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba “Paternitātes atzīšana un apstrīdēšana” mērķis ir sniegt ieskatu paternitātes brīvprātīgas atzīšanas un tās apstrīdēšanas teorētiskajā analīzē, tiesu praksē, regulējumā, kā arī piedāvāt likumu grozījumus paternitātes atzīšanas problemātikas risināšanai. Darba ietvaros autore apskatīja paternitātes atzīšanas teorētisko, vēsturisko aspektu un procesa norises gaitu Latvijā. Autore apskatīja paternitātes atzīšanas tiesisko regulējumu gan Eiropas Savienības valstīs, gan valstīs ārpus tās, veicot ārvalstu un Latvijas regulējuma salīdzinājumu. Darbā tika apskatītas paternitātes atzīšanas tiesiskās sekas, kā arī brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanas iespējas.

Atslēgas vārdi: paternitāte, atzīšana, apstrīdēšana, brīvprātīgi.

ANNOTATION

The aim of the bachelor's thesis "The recognition and appeal of paternity" is to provide an insight into the theoretical analysis of the subject, case law, regulation as well as to propose amendments to the law in solving the issues of recognition of paternity. Within the work author researched the theoretical and historical aspect of the recognition of paternity, as well as the process in which it happens in Latvia. Author examined the legislative framework of recognition of paternity within and outside the European Union, performing a comparison of foreign and Latvian regulations. Within the work author researched legal consequences of recognition of paternity and the possibilities to appeal paternity that has been recognised.

Keywords: paternity, recognition, appeal, voluntarily.

SATURS

IEVADS	5
1. PATERNITĀTES ATZĪŠANA.....	6
1.1. Bērna tiesības un intereses paternitātes atzīšanas gadījumā	9
1.2. Paternitātes atzīšanas process Latvijā	12
1.3. Paternitātes brīvprātīga atzīšana citās valstīs.....	15
2. PATERNITĀTES ATZĪŠANAS TIESISKĀS SEKAS.....	19
2.1. Tēva, kas brīvprātīgi atzinis paternitāti, pienākums uzturēt savu bērnu.....	20
2.2. Bērna tiesības mantot, no personas, kas brīvprātīgi atzinusi paternitāti	23
2.3. Saskarsmes tiesības un aizgādības tiesības bērnam, kura paternitāte ir brīvprātīgi atzīta.....	25
3. BRĪVPRĀTĪGI ATZĪTAS PATERNITĀTES APSTRĪDĒŠANA.....	29
3.1. Tiesības apstrīdēt brīvprātīgi atzītu paternitāti, ja persona nevar būt bērna bioloģiskais tēvs, un paternitāte atzīta maldības, viltus vai spaidu rezultātā	30
3.2. Bērna tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti	33
3.3. Bērna bioloģiskā tēva tiesības apstrīdēt citas personas atzītu paternitāti	34
KOPSAVILKUMS	38
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS	39

IEVADS

Mūsdienās aizvien retāk cilvēki izvēlas veidot tradicionālas ģimenes. Mainoties ekonomiskajai situācijai un morāles normām, sievietes kļūst patstāvīgākas. Mainījusies arī reliģijas loma un ietekme. Aizvien vairāk bērnu dzimst ārpus laulībām. Bet šie bērni ir pelnījuši tādas pašas iespējas un dzīves kvalitāti kā bērni, kas dzimuši laulībā. Bērna pilntiesīgai attīstībai un audzināšanai nepieciešama abu vecāku līdzdalība. Tālab biežāk paternitāte tiek noteikta brīvprātīgas paternitātes atzīšanas veidā.

Ir svarīgi saprast to, kā paternitātes atzīšana notiek un kādas ir iespējamās sekas. Par darba mērķi autore izvirza izpētīt paternitātes atzīšanas un apstrīdēšanas teorētisko aspektu, iepazīties ar paternitātes atzīšanas sekām, kā arī veikt padziļinātu tiesu prakses, kas saistīta ar paternitātes atzīšanas dažādiem aspektiem, izpēti, kā arī ierosināt risinājumus problēmām, kas saistītas ar šo jomu.

Lai sasniegtu darba mērķi, autore ir izvirzījusi vairākus uzdevumus:

- 1) veikt teorētisko izpēti, kuras rezultātā izprastu visus ar paternitātes atzīšanu un apstrīdēšanu saistītos aspektus;
- 2) apkopot un analizēt tiesu praksi ar paternitātes atzīšanu saistītajās lietās, lai labāk izprastu tiesību normu piemērošanu;
- 3) analizēt paternitātes atzīšanas un apstrīdēšanas attīstības gaitu dažādos laika periodos un izprastu jaunākās tendences;
- 4) analizējot darba gaitā gūto informāciju, izteikt priekšlikumus paternitātes atzīšanas un apstrīdēšanas problēmjauditājumu risināšanai.

Uzdevumu izpildei tiks izmantotas tādas pētniecības metodes, kā vēsturiskā metode (paternitātes atzīšanas un apstrīdēšanas vēsturiskās gaitas attīstības izpēte un analīze), salīdzinošā metode un analīzes metode (tiks pētīti un analizēti gan vietējie, gan ārzemju paternitātes atzīšanas regulējumi, kas tiks savā starpā salīdzināti).

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām, deviņām apakšnodaļām un kopsavilkuma. Pirmajā nodaļā tiek apskatīta un pētīta paternitātes atzīšana un tās aspekti gan Latvijā, gan ārpus tās. Otrajā nodaļā tiek apskatītas un izpētītas paternitātes atzīšanas tiesiskās sekas. Trešajā nodaļā tiek apskatīta un analizēta paternitātes apstrīdēšana un tas, kādas tiesības ir dažādām personām, kurām iespējams brīvprātīgi atzīt paternitāti apstrīdēt.

Darba izstrādei tiek izmantoti – Latvijas un starptautiskie normatīvie akti, tiesas spriedumi, zinātniskā literatūra un citu veidu publikācijas, kā arī interneta resursi.

1. PATERNITĀTES ATZĪŠANA

Ģimene ir svarīga katram cilvēkam, tā dod piederības sajūtu un palīdz izveidot savu personīgo identitāti. Daļa no šīs identitātes un piederības sajūtas ir mūsu paternitāte, kuru var noteikt dažādos veidos. Latvijā maternitāte nav jānosaka, tas ir noteikts Civillikuma 146.panta pirmajā daļā, kurā teikts, ka par bērna māti tiek uzskatīta sieviete, kas bērnu dzemdē.¹ Šāds uzskats Latvijā ir tāpēc, ka Latvijā surogasija nav atļauta, tāpēc sievietes no Latvijas, kas vēlas izmantot surogasijas pakalpojumus, to pārsvarā dara izmantojot šos pakalpojumus ārzemēs. Biežākās valstis, kurās sievietes izvēlas veikt šo pakalpojumu ir Krievija un Ukraina.²

Saskaņā ar Merriam-Webster vārdnīcu pirmo reizi vārds paternitāte tika izmantots 1544. gadā.³ Paternitāte ir bērna bioloģiskās vai sociālās izcelsmes fakts no konkrētā vīrieša.⁴ Juridisko terminu vārdnīca vārdu “paternitāte” definē kā tēva tiesiskās attiecības ar bērnu, kas nodibinātas uz likuma vai tiesas sprieduma pamata.⁵ Vārds “paternitāte” visbiežāk tiek izmantots juridiskā kontekstā, ikdienā persona tiek saukta par bērna tēvu. Paternitātes ieraksts dzimšanas reģistrā norāda to, kas ir bērna juridiskais tēvs. Izmantots jēdziens “juridiskais tēvs”, jo ne vienmēr persona, kas ir atzinusi paternitāti, ir bērna bioloģiskais tēvs. Taču tas, vai bērna tēvs bioloģiski ir vai nav persona, kas ierakstīta bērna dzimšanas reģistrā, nemaina juridiskās attiecības starp tēvu un tā bērnu. Ir iespējama situācija, kurā bērns tiek ieņemts ar dzimumšūnu donora palīdzību. Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma 22. pantā noteikts tas, ka, ja medicīniskās apaugļošanas rezultātā ir radies bērns, ne vecākiem, ne aizbildņiem nav tiesības prasīt paternitātes atzīšanu donoram.⁶ Tātad, paternitāte nav tieši saistīta ar bērna bioloģisko izcelšanos no tēva. Mūsdienās gan ģimenes, gan bērnu ieņemšanas veidi ir dažādi, tāpēc noteikt to, ka paternitāti var atzīt tikai bērna bioloģiskais tēvs, nebūtu efektīvi.

Civillikumā ir noteikti paternitātes noteikšanas veidi. Šobrīd Latvijā pastāv trīs veidi, kā var noteikt paternitāti – ar paternitātes pieņemumu (pieņemot, ka bērna tēvs ir bērna mātes vīrs), atzīstot paternitāti brīvprātīgi, vai arī paternitāti var noteikt tiesa.

¹ Civillikums: LV likums. Pieņemts: 28.01.1937.[03.04.2021.]

² [b.a.] Simtiem Latvijas sieviešu vēlas surogātmātes iznēsātu bērniņu, bet šeit to nevar izdarīt. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/sievietem/7534-simtiem-latvijas-sieviesu-velas-surogatmates-iznesatu-berninu-bet-seit-to-nevar-izdarit> [aplūkots 11.04.2021.]

³ Merriam-Webster legal dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/paternity#legalDictionary> [aplūkots 11.05.2021.]

⁴ Трофимов В. Н., Додонов В. Н., Крылова Марина Александровна, Панов В. П., Палаткин А. В., Ермаков Виктор Д. Большой юридический словарь: [b.v.]. Инфра-М, 1999, с.367.

⁵ Apinis M. Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Kamene, 2002., 136.lpp.

⁶ Seksuālās un reproduktīvās veselības likums: LV likums. Pieņemts: 31.01.2002. [03.04.2021.]

Vēsturiski līdz 2003.gada sākumam, pastāvēja vēl viens paternitātes atzīšanas veids, kas tika regulēts Civillikuma 170.pantā – sava ārļaulības bērna adoptēšana. Savu ārļaulības bērnu varēja adoptēt tikai ar otra laulātā un bērna mātes vai aizbildņa piekrišanu. Šis pants attiecās tikai uz bērna tēvu tādos gadījumos, kad viņš nevēlējās izmantot pārējās trīs iespējas – apprecēt bērna māti un tādā veidā leģitimēt bērnu, paternitāti atzīt vai arī iesniegt prasību tiesā par paternitātes atzīšanu. Šo iespēju bērnu tēvi parasti izmantoja tad, kad persona nevēlējās darīt citiem zināmu to, ka ir bērna tēvs vai arī to, ka tam ir bijuši sakari ārpus laulības. Adoptējot savu ārļaulības bērnu, nedarbojās vispārīgie noteikumi par adopciju.⁷

Kamēr vēl spēkā bija Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Laulības un ģimenes kodekss, tā 58.pants paredzēja to, ka bērna māte, kas nav stājusies laulībā, gadījumā, ja abi bērna vecāki neiesniedz kopēju pieteikumu, var vienpusēji dzimšanas reģistrā ierakstīt ziņas par bērna tēvu. Šāds ieraksts par bērna tēva vārdu un uzvārdu ierakstāms pēc tā mātes norādījuma.⁸ Bērna māte šādu iespēju varēja izmantot nepārdomāti un ierakstīt par tēvu jebkuru cilvēku, kuru tā vēlētos. Šādas ziņas ierakstīšana bez nekāda pamata ir fiktīva. Agrāk varēja izveidoties situācija, kad no bērna mātes vienpusēja ieraksta, par kuru ierakstītā persona varētu pat nezināt, tai varētu rasties tiesiskas sekas vai kāds pienākums.

Agrāk attieksme pret ārpus laulības dzimušiem bērniem bija daudz savādāka. Kamēr valsts un baznīca bija savstarpēji saistītas, bērnu dzimšana ārpus laulības bija noziegums. Bērns pats bija nozieguma auglis, tā māte – grēciniece. Šādam bērnam tajā laikā visu dzīvi viņa izcelsme bija kā kauna traips, kas sekoja kur vien tas devās.⁹ Šādi uzskati gan sabiedrības vidū nebija mūžīgi. Jau vēlāk (1927.gadā) A. Būmanis uzskatīja, ka valstij jāmīl visi tās pilsoņi un tai vajadzētu uzlabot ārļaulībā dzimušo bērnu dzīves līmeni, īpaši rēķinoties ar to, ka aizvien lielāks skaits bērnu sāka dzimt ārpus laulības. Taču nevajadzētu aizmirst to, ka laulība ir vērtība, pielīdzinot ārļaulībā dzimušus bērnus tādiem, kas dzimuši likumīgā laulībā. Vajagot skatīties uz bērnu kvalitāti, ne kvantitāti. No valsts viedokļa daudz vērtīgāk esot tas, ka bērni piedzimst laulībā, nevis ārpus tās, tāpēc laulība esot jāsargā.¹⁰ A. Būmaņa teiktais ir samērā vecmodīgs, ņemot vērā faktu, ka vērtības

⁷ Vēbers J. Komentārs Civillikuma 170.pantam. Grāmata: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri Ģimenes tiesībās (26.-51., 114.-125., 140-176.p.). Rīga: Mans īpašums, 2000.

⁸ Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Laulības un ģimenes kodekss: Padomju laika likums. Izdots 1977.gadā [04.04.2021.]

⁹ Būmanis A.. Ārļaulības bērna un viņa mātes tiesiskais stāvoklis. Rīga, "TIESLIETU MINISTRIJAS VĒSTNEŠĀ" izdevums, 1927., 4.lpp.

¹⁰ Būmanis A.. Ārļaulības bērna un viņa mātes tiesiskais stāvoklis. Rīga, "TIESLIETU MINISTRIJAS VĒSTNEŠĀ" izdevums, 1927., 9.lpp.

mainās līdz ar laiku. Mūsdienās valda pārliecība, ka visi bērni ir vienlīdz svarīgi un valstij tos jāaizsargā vienlīdzīgi.

Šajā ziņā lielākie grozījumi Civillikumā notika 2002. gada 12. decembrī, kad Latvijas Republikas Saeima pieņēma jaunus Civillikuma grozījumus. Šie grozījumi paredzēja atteikšanos no bērnu iedalīšanas laulībā dzimušajos un ārļaulībā dzimušajos. Vēl viens svarīgs posms ārļaulības bērnu tiesību aizstāvēšanas procesā bija tad, kad Saeima 2013.gada 15. maijā ar likumu „Par Eiropas Konvenciju par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā” pieņēma un apstiprināja 1975. gada 15. oktobra Konvenciju par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā (turpmāk – Konvencija).¹¹

Konvencijai ir noteikts mērķis – uzlabot tiesisko statusu tiem bērniem, kas nav dzimuši laulībā un mazināt lielo atšķirību starp šāda veida bērniem un tiem, kas dzimuši laulībā. Ar šo Konvenciju vēlējās panākt to, lai visā Eiropā būtu ciešāka vienotība šajā jomā, jo dalībvalstu tiesībās vēl pastāvēja ļoti krasas atšķirības.¹² Tieši šī Konvencija un tās pieņemšana Latvijā ir viens no iemesliem, kāpēc tika izdarīti grozījumi Civillikumā un nevienlīdzība visā Eiropā starp laulībā un ārpus tās dzimušiem bērniem vairs nav tāda, kāda tā bija agrāk.

Mūsdienās, vairāk nekā jebkad iepriekš, paternitāte tiek noteikta to labprātīgi atzīstot, jo nevienu vairs nemulsina tas, ka bērni dzimst pāriem, kas savas attiecības nav izvēlējušies oficiāli reģistrēt laulības ceļā. Aizvien lielāks skaits pāru izvēlas dzīvot neregistrētās partnerattiecībās.¹³ Laika sprīdī no 2017. gada 1.septembra līdz 2019. gada 28. februārim ES programma "Erasmus+: Jaunatne darbībā" stratēģiskās partnerības projekta "Jauniešu dzīves kvalitātes izpēte Baltijas valstīs" ietvaros veica pētījumu, kura rezultātā tika iegūta informācija, ka Eiropas Savienībā vidēji 43% bērnu dzimst ārpus laulības. Latvijā ārpus laulības dzimst vidēji 41% no bērniem.¹⁴ Šis skaitlis ir krietni lielāks par ārļaulībā dzimušo bērnu skaitu Latvijā 1922.gadā, kad ārļaulībā dzimuši bija tikai 4,65% bērnu.¹⁵ Šādi dati liecina par to, ka ir mainījušās vērtības, uzskats par to, kas ir ģimene, kā arī mainījies ir dzīvesveids, kuru sabiedrība dzīvo.

¹¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 11.10.2004. spriedums lietā Nr. 2004-02-0106 Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-02-0106_Spriedums.pdf [aplūkots 03.04.2021]

¹² Eiropas Konvencija par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā. Parakstīta Strasbūrā, 1975.gada 15.oktobrī. [03.04.2021.]

¹³ Cīrulle S. Paternitāte - bērna izcelšanās noteikšana. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/243563-paternitate-berna-izcelsanas-noteiksana-2012> [aplūkots 04.04.2021.]

¹⁴ LETA. Pētījums: Latvijā 41% bērnu dzimst ārpus laulības Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/petijums-latvija-41-bernu-dzimst-arpus-laulibas.d?id=50852615> [aplūkots 04.04.2021.]

¹⁵ Būmanis A. Ārļaulības bērna un viņa mātes tiesiskais stāvoklis. Rīga, “TIESLIETU MINISTRIJAS VĒSTNEŠA” izdevums, 1927., 1.lpp.

Paternitātes atzīšana ir veids, kādā bērns, kas dzimis vecākiem kuri neatrodas laulībā, var iegūt ierakstu par tēvu savā dzimšanas reģistrā. Paternitāti atzīt var arī persona, kas nav bērna tēvs bioloģiski, bet labprāt uzņemtos bērna tēva likumīgās tiesības un pienākumus. To, kādas ziņas par bērnu tiek ierakstītas dzimšanas reģistrā var atrast Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 31. pantā, kura pirmās daļas 5.punktā teikts, ka ja bērna paternitāte noteikta to atzīstot, tad dzimšanas reģistrā pieejams paternitātes atzīšanas iesnieguma numurs.¹⁶

Paternitātes atzīšana bērnam, kas bioloģiski nav šī vīrieša, ir ļoti svarīgs lēmums, pirms kura veikšanas nepieciešams apdomāt sekas. Tas uzliek šim atzītajam tēvam visas tās vecāka tiesības un pienākumus, kādas būtu bērna bioloģiskajiem vecākiem, tajā skaitā arī pienākumu uzturēt bērnu, kas nepazūd brīdī, kad bērns beidz dzīvot kopā ar vienu vai abiem dzimšanas apliecībā norādītajiem vecākiem.¹⁷ Tieši šī lēmuma seku neapzināšanās iemesls, kas vēlāk var izraisīt nepatīkamas sekas visiem situācijā iesaistītajiem cilvēkiem, īpaši tad, ja šī vīrieša un bērna mātes savstarpējās attiecības izirst.

1.1. Bērna tiesības un intereses paternitātes atzīšanas gadījumā

Tas, ka Latvijā valsts aizsargā ģimenes un bērnus, ir noteikts valsts pamatlikumā. Satversmes 110.pantā ir noteikts, ka valsts aizsargā un atbalsta vecāku un bērna tiesības.¹⁸ Tātad valsts aizsargā bērnus un to intereses, jo bērniem ir tiesības uzaugt stabilā vidē, kā arī iespējas sevi pilnveidot. Tā ir valsts un sabiedrības nākotne.

Galvenais, kas jāņem vērā, atzīstot paternitāti, ir bērna tiesības un intereses. Neskatoties uz iespējamajiem strīdiem un situācijām, ir jāatceras, ka bērns šajā situācijā ir neizsargātākais dalībnieks. Bērnu tiesību aizsardzības likuma (turpmāk – BTAL) 7¹. pantā ir nostiprināts, ka bērnam ir neatņemamas tiesības uz ģimeni.¹⁹ Plašāk par bērna tiesībām uzaugt ģimenē un atbalstu ģimenēm var atrast BTAL 26.pantā, kurā teikts, ka ģimene ir dabiska bērna attīstības un augšanas vide, un katram bērnam ir neatņemamas tiesības uzaugt ģimenē. Tas attiecināms ne tikai uz bērniem, kas dzīvo savās bioloģiskajās ģimenēs, bet arī uz personām, kas tiek adoptētas. Galvenais ir fakts, ka bērnam ģimene ir vajadzīga un tai jābūt noteiktai. Nevienam bērnam nenāktu par labu dzīvot ģimenē, kuras pamats (vecāki) visu laiku mainītos un vecāki nebūtu patstāvīgi cilvēki tā

¹⁶ Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums; LV likums. Pieņemts: 29.11.2012. [04.04.2021.]

¹⁷ Brikmane E. Uzturlīdzekļi piedzenami no tēva, kas ierakstīts dzimšanas apliecībā. Pieejams: <https://lvportals.lv/e-konsultacijas/8487-uzturlidzekli-piedzenami-no-teva-kas-ierakstits-dzimsanas-aplieciba-2015> [aplūkots 11.04.2021.]

¹⁸ Satversme: LV likums. Pieņemts: 15.03.1922. [06.04.2021.]

¹⁹ Bērnu tiesību aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts: 19.06.1998. [06.04.2021.]

dzīvē. Tas, kāda ir ģimene, ir svarīgs aspekts bērna augšanai labvēlīgā vidē. Ja ģimene nav tāda, kas pasargā bērnu, aizsargā tā intereses un gādā par bērna labklājību, var gadīties, ka bērnam par labu nāktu tikt šķirtam no ģimenes.

Bērna intereses nebūt nav vienīgais, kas jāņem vērā, paternitāti atzīstot vai apstrīdot. Šādās lietās ir ievērojams bērna tiesību prioritātes princips un bērna tiesības tik tiešām var būt pārākas pār vecāku interesēm, taču tas ir atkarīgs no bērna interešu rakstura. Jāņem vērā tas, ka bērna intereses ne vienmēr sakrīt ar tā vēlmēm. Kad paternitātes jautājumos ņem vērā bērna viedokli, jāņem vērā vairāki aspekti, piemēram, bērna raksturs un personība, vecums, tas vai viņš savu viedokli izveidojis pats, vai arī to ir ietekmējusi cita persona. Jo mazāks kontakts bērnam bijis ar vecāku un jo lielāks laiks pagājis no satikšanās brīža, jo bērna viedoklis ir mazāk objektīvs. Tātad, piemēram, apstrīdot paternitāti, likums nav jāinterpretē tieši un svarīgas nav tikai un vienīgi bērna intereses, vērtējamas un salīdzināmas ir visu iesaistīto personu intereses.²⁰

ANO bērnu tiesību konvencijas 2. pantā noteikts, ka ir aizliegta diskriminācija saistībā ar bērna dzimšanas apstākļiem.²¹ Bērni izjūt ne tikai to, ka diskriminēti tiktu viņi, bet arī to, ja tiek diskriminēta to ģimene un vecāki, piemēram, ja bērni nav dzimuši laulībā vai arī dzimuši citā veidā, kas tradicionāli nesaskan ar tām vērtībām, kas valda konkrētajā dalībvalstī. Dalībvalstīm ir pienākums rūpēties par tās iedzīvotājiem un to, lai tie netiktu diskriminēti, taču, ja tomēr diskriminācija pastāvētu, tā tiktu apturēta, neskatoties uz to, kā tā izpaužas, vai izglītības iestādē, vai paša ģimenē, vai skolā, vai jebkur citur.²²

Saistībā ar paternitātes atzīšanu viens no galvenajiem faktoriem, kas jāiekļauj ir bērna tiesības uz tiesisko noteiktību. Viens no spriedumiem, kas pierāda to, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) praksē redzams, ka cilvēka tiesības uz tiesisko noteiktību un cilvēka tiesības uz identitāti iet roku rokā ir ECT 2006.gada 12. janvāra spriedums lietā Mizzi v. Malta. Šajā lietā vīrietis, kas agrāk bija precējies ar meitenītes, par kuras tēvu šis vīrietis tika prezumēts, māti, vēlējās šo paternitāti apstrīdēt, jo nebija meitenītes bioloģiskais tēvs. Vietējā tiesa saistībā ar Maltas tā laika procesuālajām normām pat neļāva ar asinsanalīžu starpniecību pierādīt to, ka pieteicējs nav meitenītes bioloģiskais tēvs. Vietējā tiesa nebija mēcējusi atrast balansu starp šī vīrieša tiesībām apstrīdēt bērna paternitāti un šīs meitenītes tiesībām uz tiesisko noteiktību un interesēm. ECT atzina to, ka meitas potenciālās intereses uz “sociālo realitāti” un tiesības izbaudīt dzīvi kā iesniedzēja

²⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2020.gada spriedums lieta Nr. C[.], SKC-[D]/2020. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/6555> [aplūkots 11.04.2021.]

²¹ ANO bērnu tiesību konvencija. Parakstīta Ņujorkā 20.11.1989. [10.04.2021.]

²² Bērnu tiesību komiteja. Vispārējais komentārs Nr. 7 (2005) “Bērnu tiesību īstenošana agrīnā bērnībā” Pieejams: <https://vvc.gov.lv/image/catalog/dokumenti/General%20Comment%20No.%207.docx> [aplūkots 10.04.2021.]

meitai nav lielākas par pieteicēja tiesībām ar bioloģiskajiem pierādījumiem pierādīt to, ka viņš nav meitenes tēvs.²³

Izdarot secinājumus saistībā ar lietu *Mizzi v. Malta*, var nonākt pie atziņas, ka Eiropas tiesas sistēmas ietvaros paternitāte un tiesiskā noteiktība ir ļoti svarīgs faktors, kas ietekmē personas identitāti un dod tai piederības sajūtu. Šis spriedums pierāda to, ka svarīgas ir ne tikai bērna, bet arī tā vecāku tiesības, īpaši šī prezumētā tēva tiesības.

Eiropas Padomes tiesību sistēmā ir vairāki bērni, kas nav apmierināti par to, ka nevar noteikt sava bioloģiskā tēva identitāti, tāpēc sūdzas ECT, kas atzina, ka juridisko attiecību nostabilizēšana starp bērnu un tā iespējamo bioloģisko tēvu ir daļa no cilvēka privātās dzīves jomas.²⁴ Šīs tiesības nostiprinātas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Cilvēktiesību konvencija) 8.pantā.²⁵

Par piemēru kalpo ECT 2002. gada 7. februāra spriedumu lietā *Mikulic v. Croatia*, kurā pieteicēja bija ārpus laulības dzimis bērns, kas vēlējās noteikt savu paternitāti, pieteicēja bija uzsākusi tiesvedību pret tās prezumēto tēvu. Tiesāšanās laikā vairākas reizes nācās saskarties ar dažādām procesuālām problēmām, taču lielākā no tām bija tā, ka pirmās instances tiesa, pamatojoties uz mātes liecību un faktu, ka atbildētājs neieradās uz tiesu, pieņēma to, ka atbildētājs ir meitenes tēvs. Apelācijas tiesa nosprieda, ka ar to nepietiek paternitātes noteikšanai un lika atbildētājam nodot DNS testu. Uz DNS nodošanu atbildētājs neieradās sešas reizes, tā nevajadzīgi pagarinot procesu. Šādu darbību rezultātā, process ilga vairākus gadus. Pieteicēja uzsvēra, ka viņa šīs situācijas dēļ dzīvo ilgstošā neskaidrībā par pašas identitāti, un pie tā vainojama vietējo tiesu neefektivitāte. ECT nosprieda, ka tiesas neizdarības dēļ, persona atradās tādā stāvoklī, kādā tai nevajadzētu būt. Tādā veidā ir pārkāptas personas Eiropas cilvēktiesību konvencijas 8.pantā noteiktās tiesības. Šādos gadījumos, kad valstij, balstoties uz tās likumiem, nav iespējams piespiest tēvam veikt DNS testu, būtu nepieciešams izveidot citu veidu, kā noteikt paternitāti.²⁶ Tas, ka paternitātes noteikšanas lietā pret iespējamo tēvu vērsās bērns, ne tā māte, liecina par to, ka pašam

²³ ECT 12.01.2006. spriedums lietā Nr. 26111/02, *Mizzi v. Malta*. Pieejams:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22mizzi%20v.%20malta%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-71983%22%5D%7D> [aplūkots 11.04.2021.]

²⁴ Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra un Eiropas Padome. Rokasgrāmata par Eiropas tiesību aktiem bērnu tiesību jomā. Pieejams:

https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/ROKASGRAMATA_PAR_EIROPAS_BERNU_TIESIBAM.PDF [aplūkots 14.04.2021.]

²⁵ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīts Romā. 04.11.1950. [20.04.2021.]

²⁶ ECT 07.02.2002. spriedums lietā Nr. 53176/99, *Mikulic v. Croatia*. Pieejams:

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60035%22%5D%7D> [aplūkots 14.04.2021.]

bērnam ir patiesi svarīgi apzināties tā izcelsmi un gūt piederības sajūtu. Neziņa par savu izcelsmi var likt cilvēkam šaubīties par sevi un paša identitāti.

Bērnam, tāpat kā pārējiem cilvēkiem, ir svarīgs tā vārds un uzvārds, tas liecina par piederību ģimenei un ir daļa no personas identitātes. Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 32. panta otrajā daļā noteikts, ka bērna uzvārdu raksta atbilstoši vecāku uzvārdam, taču ja šie uzvārdi ir dažādi, vecākiem jāvienojas par to, kuru uzvārdu bērnam likt. Ja vecāki nevar vienoties par bērna uzvārdu, to ieraksta saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu. Civillikuma 160.pantā teikts, ka ja bērna tēvs brīvprātīgi atzīst paternitāti, tad bērna uzvārdu, arī pēc bērna reģistrācijas, nosaka iepriekš aprakstītajā veidā, taču, ja tiesa apmierina paternitātes apstrīdēšanas prasību, tā pati nosaka bērna uzvārdu ņemot vērā tā intereses. No Administratīvās tiesas prakses izriet tas, ka bērns ar uzvārda palīdzību tiek vienots ar savu ģimeni. Uzvārds skar viņa privāto un ģimenes dzīvi, jo tas nodibina veidu, kā identificēt personu un tās saikni ar ģimeni, tāpēc bērna interesēs ir būt tā vecāka uzvārdā, pie kura tas patstāvīgi dzīvo. Tas bērnam rada psiholoģisku komfortu un drošības sajūtu par to, ka tas ir piederīgs savai ģimenei.²⁷ Uzvārds ir tāda kā kopīga zīme, kas saista mūs ar vismaz daļu no mūsu ģimenes (respektīvi – tēva vai mātes ģimenes daļu), tas nosaka mūsu vietu dažādos sarakstos, piemēram, klases sarakstā un nereti tas aizvieto vārdu, jo cilvēki mēdz viens otru uzrunāt uzvārdā.

1.2. Paternitātes atzīšanas process Latvijā

Katrā valstī paternitātes atzīšana notiek savādāk. Paternitātes brīvprātīga atzīšana Latvijā notiek Civillikumā noteiktajā kārtībā. Process, kādā paternitāte tiek atzīta Latvijā, ir diezgan vienkāršs, jo pašvaldības, piemēram, Madonas²⁸ un Ventspils²⁹, ir savās mājaslapās aprakstījušas, kā tas veicams. Madonas pašvaldība ir radījusi publiski pieejamu iesnieguma veidlapu Madonas novada dzimtsarakstu nodaļai, padarot paternitātes atzīšanas procesu praktiski elementāru. Šī pašvaldība pat ir īsi aprakstījusi procesu kā tādu un norādījusi pilnībā visus nepieciešamos dokumentus, kas jāiesniedz, atzīstot paternitāti, brīdī, kad bērna dzimšana tiek reģistrēta.³⁰

²⁷ Administratīvā rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 25.04.2013. spriedums lietā Nr.A420554312 Pieejams: https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.raj.tiesas%20spriedumi/2013/Apr%C4%ABlis/25.04.2013/AL_2504_raj_A-02353-13_36.pdf [aplūkots 10.05.2021.]

²⁸ [b.a.] Paternitātes atzīšana vai dzimšanas reģistra ieraksta papildināšana. Pieejams: <http://ventspilsnovads.lv/pakalpojumi/dzimtsaraksts/paternitates-atzisana-vai-dzimsanas-registra-ieraksta-papildinasana/> [aplūkots 05.05.2021.]

²⁹ [b.a.] Paternitātes atzīšana. Pieejams: https://www.ventspils.lv/lat/pakalpojumi/kategorijas/civilstavokla_aktu_registracija/839-paternitates-atzisana [aplūkots 05.05.2021.]

³⁰ [b.a.] Dzimšanas fakta reģistrācija. Pieejams: <https://www.madona.lv/lat/dzimsanas-registracija> [aplūkots 04.04.2021.]

Vieglākais veids, kā brīvprātīgi atzīt paternitāti, ir to darot tajā pašā brīdī, kad tiek reģistrēts bērna dzimšanas fakts, jo šādā gadījumā abi vecāki šo iesniegumu vienkārši var iesniegt kopā ar pārējiem dokumentiem.³¹ Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 24. panta pirmajā daļā teikts, ka par bērna piedzimšanu ir jāpaziņo dzimtsarakstu nodaļai viena mēneša laikā pēc bērna piedzimšanas. Bērna dzimšanas fakta reģistrāciju var veikt arī dzemdību iestādē, ja dzemdību iestādei ir izveidota sadarbība ar dzimtsarakstu nodaļu.³²

Civillikuma 146.panta otrajā daļā teikts, ka bērna paternitāti var noteikt ar paternitātes pieņēmumu, kurā par bērna tēvu uzskatāms bērna mātes vīrs vai arī bijušais vīrs, ja bērns piedzimis ne vēlāk kā 306 dienas pēc tam, kad laulība izbeigusies ar vīra nāvi, laulības šķiršanu vai tās atzīšanu par neesošu. Civillikuma 154.pantā teikts, ka ja paternitāti nenosaka ar paternitātes pieņēmumu, to bērnam var noteikt ar paternitātes atzīšanu vai arī ar tiesas lēmumu. Tomēr Civillikuma 146.panta sestajā daļā ir iekļauts izņēmums, kad paternitātes pieņēmums netiek veikts, tas ir tad, ja paternitātes atzīšana veikta atbilstoši 155. panta astotajai daļai, kurā teikts, ka paternitāti var atzīt arī tad, ja bērna māte, bērna mātes vīrs vai bērna mātes bijušais vīrs un bērna bioloģiskais tēvs personiski iesniedz kopīgu iesniegumu dzimtsarakstu nodaļā vai dzimtsarakstu nodaļai adresētu iesniegumu, uz kura notariāli apliecināts iesniedzēju paraksta īstums.

Ja ir vēlme ierakstu par bērna paternitāti veikt iepriekš minētajā veidā, jāatceras ir tas, ka to var veikt tikai tad, ja bērna dzimšanas reģistrā vēl nav veikts ieraksts par tēvu, balstoties uz paternitātes pieņēmumu. Šāda situācija apskatīta Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 2014.gada 19.februāra spriedumā - lietā Nr. A420459413, kurā apskatīta tieši šāda situācija, kurā šīs trīs personas (bērna māte, tās bijušais vīrs un bērna bioloģiskais tēvs) vēršas ar pieteikumu par labvēlīga administratīva akta izdošanu, ar kuru tiktu dzimšanas reģistrā dzēsts ieraksts par tēvu, un tad šis reģistrs papildināts par ierakstu ar citu tēvu, kurš ir bērna bioloģiskais tēvs un kura ģimenē bērns aug, taču tas nebija iespējams. Iemesls, kāpēc šāda situācija nav iespējama, ir tāds, ka jau bija veikts paternitātes ieraksts bērna dzimšanas reģistrā. Šī Civillikuma 155.panta astotās daļas iespēja ir paredzēta, lai atvieglotu paternitātes noteikšanu bezstrīda gadījumā un neuzliktu tik lielu slogu tiesu sistēmai, taču to var īstenot tikai un vienīgi pirms ir veikts ieraksts par paternitāti,

³¹ Platace L. Bērna dzimšanas fakta reģistrācija. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/259084-berna-dzimsanas-fakta-registracija-2013> [aplūkots 11.05.2021.]

³² [b.a.] Bērna gaidīšana un piedzimšana. Pieejams: <https://latvija.lv/lv/DzivesSituacijas/gimene/Berna-piedzimsana#show6> [aplūkots 27.03.2021.]

pamatojoties uz paternitātes pieņemumu. Tas gan nenozīmē to, ka bioloģiskais tēvs nevar prasīt dzēst paternitātes ierakstu un veikt jaunu, atzīstot to par bērna tēvu, tiesas ceļā.³³

Civillikuma 155.panta otrā daļa paredz to, ka iesniegumu paternitātes atzīšanai var iesniegt, reģistrējot bērna dzimšanu, kā arī pēc tam, kad bērna dzimšana reģistrēta, vai jau pirms bērna dzimšanas.

Paternitātes atzīšana pēc tam, kad bērna dzimšana jau ir reģistrēta, ne vienmēr var būt vienkārša. Viens no sarežģījumiem ir tad, ja mātei ir atņemtas aizgādības tiesības. Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 27.maija lēmums lietā Nr.A420560012 apskata tieši šādu situāciju, kur mātei atņemtas aizgādības tiesības pār tās meitu, nav bijis ieraksts par tēvu dzimšanas reģistrā, taču tagad pēc visas šīs situācijas, kad bērns jau ir adoptēts, uzrodas vīrietis, kas vēlas atzīt paternitāti. Šādā situācijā personas nevar personiski iesniegt kopīgu iesniegumu, jo tās vairs nav bērna vecāki, kā arī nav iespējams to darīt ar aizbildņu piekrišanu, jo dzimšanas reģistrā jau bija papildinātas ziņas par bērna vecākiem atzīstot adoptētājus.³⁴ Tātad ne vienmēr vēlāk šī iespēja atzīt paternitāti pēc dzimšanas reģistrēšanas ir iespējama, tāpēc, ja ir zināms, ka persona ir bērna tēvs vai arī tā vēlas par tādu kļūt tiesiski, paternitāti ieteicams atzīt pēc iespējas ātrāk.

Civillikuma 155.panta piektajā daļā minēts tas, kā paternitāti atzīt tādā gadījumā, ja bērna tēvs nav sasniedzis pilngadību. Šādā situācijā iesniegumu par paternitātes atzīšanu bērna tēvs var iesniegt tikai ar savu vecāku vai aizbildņu atļauju. Viens no iemesliem ir tāds, ka pusaudži mēdz būt neapdomīgi un paternitātes atzīšanu vajadzētu kārtīgi apdomāt. Tā iemesla dēļ, ka paternitātes atzīšana ir saistīta ar bērna un vecāku tiesisko attiecību nostiprināšanu, tiesības atzīt paternitāti ir arī tēvam, kas nav sasniedzis pilngadību. Atzīstot paternitāti, nav noteikts bērna tēva minimālais vecums. Pieteikumu nepilngadīgais iesniedz pats (ne tā vecāki vai aizbildņi), taču šī nepilngadīgā tēva interešu aizsardzības nolūkā nepilngadīgais šādu iesniegumu var iesniegt tikai ar abu vecāku vai aizbildņa piekrišanu. Vienīgais veids, kad nepilngadīgajam piekrišana paternitātes atzīšanai nav nepieciešama, ir tad, ja šī persona ir izsludināta par pilngadīgu pirms 18 gadu sasniegšanas vai arī jau ir stājies laulībā ar citu personu, ne bērna, kuram atzīst paternitāti, māti.³⁵

³³ Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 19.02.2014. spriedums lietā Nr. A420459413 Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/148121.pdf> [aplūkots 11.04.2021.]

³⁴ Administratīvās apgabaltiesas 27.08.2013. spriedums lietā Nr.A420560012 Pieejams: https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.apg.tiesas%20spriedumi/Augusts/27.08.2013/AL_2708_apg_AA43-2733-13_10.pdf [aplūkots 06.04.2021.]

³⁵ Vēbers J. Komentārs Civillikuma 155.pantam. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri Ģimenes tiesībās (26.-51., 114.-125., 140-176.p.). Rīga: Mans īpašums, 2000.

1.3. Paternitātes brīvprātīga atzīšana citās valstīs

Ne visās pasaules valstīs paternitātes atzīšana tiek regulēta tāpat kā Latvijā. Eiropas Savienībā, pateicoties Konvencijai, kura nosaka to, ka jāuzlabo ārlaulībā dzimušu bērnu tiesiskais statuss, dalībvalstis ir spērušas lielus soļus nevienlīdzības mazināšanai. Pasaule tomēr ir ļoti plaša un tajā joprojām valda daudzi, dažādi uzskati par to, kas ir pareizi un kas nav, tāpēc ne visur valda mūsdienīgi uzskati par paternitātes atzīšanu, bērnu tiesībām un interesēm.

Lietuvā noteikumus, kas saistīti ar paternitātes pieņemšanu regulē Lietuvas Republikas Civilt kodeksa (Lietuvas Respublikos civilinis kodeksas) trešā grāmata – Ģimenes likums (Šeimos teisė).³⁶ Paternitātes atzīšana ir iespējama, ja nav likumīga ieraksta par paternitāti, vai arī tiesa ir atzinusi to, ka mātes vīrs nav bērna bioloģiskais tēvs. Lietuvā paternitāti atzīst abi vecāki, iesniedzot kopīgu iesniegumu notāram.³⁷

Bērna izcelšanos no tēva regulē Lietuvas Civilt kodeksa 3.140. pants, kura ceturtajā un piektajā daļā ir aprakstīta paternitātes brīvprātīga atzīšana. Ceturtajā daļā aprakstīts kā paternitāti atzīst gadījumā, kad bērna māte nav precējusies vai arī ir pagājušas vairāk nekā 300 dienas kopš laulības šķiršanas, tad bērna dzimšanas apliecībā, atbilstoši Civilt kodeksa trešajai grāmatai, var tikt ierakstīts vīrietis, kurš atzīst paternitāti. Civilt kodeksa 3.140. panta piektajā daļā noteikts, ka, ja no bērna mātes laulības šķiršanas ir pagājušas mazāk par 300 dienām, un māte jau ir stājusies jaunā laulībā, tā kopā ar savu bijušo vīru un vīrieti, kas vēlas atzīt paternitāti bērnam, var doties iesniegt kopīgu pieteikumu tiesā. Tad par bērna tēvu tiek ierakstīts vīrietis, kurš vēlas paternitāti atzīt, nevis mātes bijušais vīrs.

Pētot Lietuvas Civilt kodeksu, nevar nepamanīt to, ka paternitātes atzīšana ir vairāk regulēta nekā tā ir Latvijā. Vēl viena atšķirība ir tāda, ka Latvijā bērna piekrišana, atzīstot paternitāti, ir nepieciešama tad, kad bērns jau ir sasniedzis 12 gadu vecumu, taču Lietuvā bērna piekrišana nepieciešama no brīža, kad bērns ir sasniedzis 10 gadu vecumu. Gan Latvijā, gan Lietuvā nav laika ierobežojuma paternitātes atzīšanai, tā var būt atzīta gan kad bērns piedzimst, gan pēc dzimšanas, kā arī pirms bērna dzimšanas, taču jāņem vērā tas, ka Lietuvā, saskaņā ar Lietuvas Civilt kodeksa 3.143.pantu, atzīstot paternitāti pirms bērna dzimšanas, gan bērna mātei, gan vīrietim, kas vēlas atzīt paternitāti, ir iespēja atsaukt pieteikumu, pirms bērna dzimšana ir reģistrēta dzimtsarakstu

³⁶ Lietuvas Respublikos civilinis kodeksas. [Lietuvas Civilt kodekss] Pieejams: <https://www.infolex.lt/ta/60696> [aplūkots 11.05.2021.]

³⁷ [b.a.] Voluntary acknowledgement of paternity. Pieejams: <https://www.zmogausteisiugidas.lt/en/themes/family/parents/filiation-paternity/paternity-proceedings/voluntary-acknowledgement-of-paternity> [aplūkots 11.04.2021.]

nodaļā. Ja pieteikums tiek atsaukts, ieraksts par paternitāti netiek veikts. Viena no lielākajām atšķirībām ir process, kā notiek paternitātes atzīšana un ieraksts par paternitāti reģistrā situācijā, kurā iesniegumu iesniedz vīrietis viens pats, šādu iespēju nostiprina Lietuvas Civilkodeksa 3.144.pants. Vīrietim vienam pašam var nākties iesniegt iesniegumu sakarā ar to, ka bērna māte ir mirusi, vai arī cita iemesla dēļ nav iespējams pieteikumu iesniegt abiem vecākiem. Lietuvā šādos gadījumos iesniegumus par paternitātes atzīšanu izskata tiesa vienkāršā procesā. Tad šī tiesas atļauja tiek nosūtīta uz dzimtsarakstu nodaļu un tikai tad tiek veikts ieraksts par paternitāti.

Arī Igaunijā paternitāti var noteikt trīs veidos – ar paternitātes pieņēmumu, paternitātes brīvprātīgu atzīšanu un tiesas ceļā. Ja paternitāti atzīst brīdī, kad notiek bērna reģistrēšana, tad ziņas par tēvu reģistrā tiek ievadītas tajā pašā laikā, taču, ja šī forma tiek iesniegta pēc bērna reģistrēšanas fakta, šīs ziņas aizpildāmas tajā brīdī.³⁸ Internetā ir pieejama veidlapa, kas jāizpilda lai būtu iespējams atzīt paternitāti.³⁹ Aizpildīta veidlapas versija iesniedzama, reģistrējot bērna dzimšanu, vai arī jau pēc tam, kad dzimšana jau ir reģistrēta.⁴⁰

Igaunijā kopš 2010. gada šādus jautājumus regulē Ģimenes likums, tā 7. nodaļā ir meklējams regulējums paternitātes jautājumos.⁴¹ Igaunijas Ģimenes likuma (turpmāk – Ģimenes likums) 84.pantā ir sniegta arī vārda “tēvs” definīcija – tas ir vīrietis, no kura bērns ir izcēlies, kā arī veidi, kādos var noteikt bērna izcelsmi no tēva, kas saskan Latvijā noteiktajiem veidiem – paternitātes pieņēmums, paternitātes atzīšana un tās noteikšana tiesas ceļā. Atsevišķi, Ģimenes likuma 84.panta otrajā daļā uzsvērts tas, ka donors nav uzskatāms par bērna tēvu. Ģimenes likuma 85.pantā minēts arī tas, ka mātes vīrs nav uzskatāms par bērna tēvu, ja tas nav bērna bioloģiskais tēvs, vai arī abi ir par to iesnieguši iesniegumu vai arī cits vīrietis atzinis paternitāti šim bērnam. Ja māte ir precējusies, bet cits vīrietis atzīst paternitāti, nav nepieciešama tās vīra piekrišana. Ģimenes likuma 89.pantā noteikts, ka paternitāti iespējams atzīt tikai tad, ja tam piekrīt bērna māte. Daudzas lietas ir regulētas tāpat kā Latvijā vai arī ļoti līdzīgi, piemēram, paternitātes noteikšanas veidi sakrīt, kā arī tas, ka paternitāti persona var atzīt tikai personīgi. Taču interesanti ir, ka saskaņā ar Ģimenes likuma 89.panta 1.daļu bērna piekrišana, atzīstot paternitāti, ir nepieciešama, ja bērns sasniedzis 14

³⁸ Ministry of the Interior. Registration of birth and choosing a name. Pieejams: <https://www.eesti.ee/en/family/pregnancy-and-early-childhood/registration-of-birth-and-choosing-a-name/> [aplūkots 13.04.2021.]

³⁹ [b.a.] SÜNNI REGISTREERIMISE AVALDUS. Pieejams: https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1020/3201/8004/SIM_19022018_m3_Lisa_1.pdf [aplūkots 18.05.2021.]

⁴⁰ Ministry of the Interior. Registration of birth and choosing a name. Pieejams: <https://www.eesti.ee/en/family/pregnancy-and-early-childhood/registration-of-birth-and-choosing-a-name/> [aplūkots 13.04.2021.]

⁴¹ Perekonnaseadus. [Lietuvas ģimenes likums] Pieejams: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603?leiaKehtiv> [aplūkots 10.05.2021.]

gadu vecumu. Kā arī atšķiras termiņš, kurā persona var apstrīdēt paternitāti. Ģimenes likuma 93.pantā noteikts, ka paternitāti persona, kurai ir tiesības to apstrīdēt, var apstrīdēt gada laikā no fakta, kas izslēdz paternitāti, uzzināšanas brīža. Civillikuma 156.pantā ir dots divu gadu termiņš paternitātes apstrīdēšanai, un tā sākuma brīdis atšķiras dažādās situācijās.

Neskatoties uz to, ka Lietuva, Igaunija un Latvija ir kaimiņvalstis, vecums, kāds jāsasniedz bērnam, lai tā piekrišana paternitātes atzīšanā būtu nepieciešama, atšķiras. Lietuvā tie ir 10 gadi, Latvijā 12 un Igaunijā 14, izskaidrojumu tam pateikt ir grūti, jo bērnu brieduma pakāpei nevajadzētu tik krasi atšķirties. No visām Baltijas valstīm visvieglāk bērna bioloģiskajam tēvam noteikt paternitāti, ja māte atrodas laulībā, viennozīmīgi ir Igaunijā, jo bērna mātes vīra atļauja, atzīstot paternitāti, nav nepieciešama. Igaunija no šīm trim valstīm ir tā, kas visvairāk koncentrējas uz bērna bioloģisko izcelsmi.

Amerikas Savienotajās Valstīs (turpmāk – ASV) likumi un noteikumi, kas ir saistīti ar paternitātes atzīšanu, var atšķirties atkarībā no štata, kurā personas dzīvo. Tas tā ir tāpēc, ka ir likumi, kas dažādos štatos var atšķirties un likumi, kas saistīti ar paternitātes atzīšanu, ir vieni no tiem.⁴² Interesantākā lieta par paternitātes atzīšanu ASV ir tā, ka neilgi pēc bērna dzimšanas (parasti 60-90 dienas pēc tās atkarībā no štata) ne tikai vīrietim, kas brīvprātīgi atzinis paternitāti ir tiesības to atsaukt, bet arī bērna mātei, ja rodas šaubas par to, ka tieši šis vīrietis ir bērna bioloģiskais tēvs. Lielākajā daļā štatu situācijā, kad cits vīrietis ir pārliecināts, ka ir bērna bioloģiskais tēvs, viņš nevar apstrīdēt otra vīrieša atzītu paternitāti, bet tam ir tiesības vērsties tiesā ar prasību atzīt viņa legālo paternitāti. Tiesībām vērsties tiesā ar prasību atzīt vīrieša legālo paternitāti ir laika ierobežojums (4 līdz 5 gadi kopš paternitātes atzīšanas, ilgums atkarīgs no štata).⁴³ Iespējams, tas ir tāpēc, lai tiktu ievērotas bērna tiesības uz juridisko noteiktību.

Vašingtonas, Ņujorkas un iespējams arī citos štatos gan bērna māte, gan vīrietis, kas gatavojas atzīt paternitāti, tiek brīdināti par legālajām sekām, kas iestājas, atzīstot paternitāti, tiesībām un pienākumiem, kas izceļas, to darot, kā arī tiek informēti par citām iespējām, piemēram, bērna adoptēšanu. Šī informācija obligāti tiek sniegta personām gan rakstiski, gan mutiski (mutiskā daļa var būt arī video vai audio ieraksts).⁴⁴

⁴² Rivera J. Why Do States Have Different Laws? Pieejams: <https://www.legalmatch.com/law-library/article/why-do-states-have-different-laws.html> [aplūkots 05.05.2021.]

⁴³ [b.a.] What is a Voluntary Acknowledgment of Paternity? Pieejams: <https://www.legalmatch.com/law-library/article/voluntary-acknowledgement-of-paternity.html> [aplūkots 10.04.2021.]

⁴⁴ [b.a.] Acknowledgement of Paternity. Pieejams: <https://cssd.dc.gov/page/acknowledgement-paternity> [aplūkots 10.04.2021.]

Ļoti interesanti ir tas, kā uz šo jautājumu skatās pēc Musulmaņu likuma, jo tur ļoti svarīga loma ir reliģijai, pēc kuras dogmām cilvēki dzīvo. Vienīgais veids, kā paternitāti var noteikt, ir to atzīstot. Paternitātes atzīšana ir pieņemama tikai tad, ja tiek ievērotas vairākas prasības: nevienam citam nav nostiprināta paternitāte par šo bērnu, vecumam starp vīrieti un bērnu ir jābūt tādām, lai būtu iespējamas vecāka un bērna attiecības (vīrietim jābūt vismaz 12,5 gadu vecam), vīrietim un bērna mātei jābūt laulātiem bērna ieņemšanas laikā. Vīrietim ir jābūt gana rīcībspējīgam, lai sastādītu līgumu. Bērna bioloģiskajam tēvam, ja tas nav bijis salaulāts ar bērna māti tā ieņemšanas laikā, nav tiesību prasīt, lai paternitāte tiktu atzīta. Neskatoties uz to, ka bērna māte ir precēta, nav iespējams paternitātes pieņēmums, jo arī tad, ja vīrietis ar bērna māti ir precējies, tam ir tiesības paternitāti neatzīt.⁴⁵

Pēc autore domām, ja Latvija varētu aizgūt kaut ko no citām valstīm paternitātes atzīšanas jomā, tas varētu būt Amerikā esošais brīdinājums par paternitātes atzīšanas sekām. Autore piedāvā papildināt Civilstāvokļu aktu reģistrācijas likuma 13.pantu, tam pievienojot piekto daļu šādā redakcijā: *“Dzimtsarakstu nodaļas amatpersona vai darbinieks pirms veic bērna dzimšanas reģistrā ierakstu par bērna tēvu, paternitātes brīvprātīgas atzīšanas gadījumā, informē šo personu par paternitātes atzīšanas tiesiskajām sekām un personas pienākumiem un tiesībām.”* Iespējams, Latvijā šī ir samērā liela problēma tāpēc, ka cilvēki nav gana informēti par sekām un pienākumiem pēc paternitātes atzīšanas, kā arī ierobežoto iespēju apstrīdēt atzītu paternitāti. Šo iemeslu dēļ personas mēdz rīkoties impulsīvi, neapzinoties sekas. Pati paternitātes atzīšana ir nepieciešama mūsdienu sabiedrībai ar šobrīd pastāvošajām vērtībām un salīdzinoši lielo ārlaulībā dzimušo bērnu skaitu.

⁴⁵ Noureen R. Acknowledgement of Paternity under Muslim Law: Indian Perspective. BiLD Law Journal- Vol. III, Issue II. [aplūkots 10.04.2021.]

2. PATERNITĀTES ATZĪŠANAS TIESISKĀS SEKAS

Ar to, ka paternitāte ir atzīta, nekas nebeidzas, kā jau katrai rīcībai, arī tai ir savas sekas. Ņemot vērā to, ka ar paternitātes atzīšanu tiek nodibinātas tiesiskas attiecības starp bērnu un tā tēvu, tās uzliek pienākumus un piešķir tiesības. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc vajadzētu apdomāt paternitātes atzīšanu bērnam, kas nav vīrieša bioloģiskais bērns. No šīm tiesībām un pienākumiem nav iespējams vienkārši atkāpties brīdī, kad persona pārdomā savu rīcību. Iemesli, kāpēc vīrieši var vēlēties atkāpties no šī lēmuma, ir dažādi, bet tas ir iespējams tikai ļoti retos un noteiktos gadījumos.

Līdz ar paternitātes atzīšanu starp bērnu un tā tēvu izveidojas tādi pati tiesiskā saikne, kā bērnam ar māti. Vecāku un bērnu personiskās un mantiskās attiecības Latvijā regulē Civillikums. Civillikuma 177.pants nosaka to, ka bērns līdz pilngadības (18 gadu) vecuma sasniegšanai atrodas vecāku aizgādībā, tas nozīmē, ka vecākiem ir pienākums rūpēties par savu bērnu, tā mantu, kā arī ir pienākums pārstāvēt bērnu un tā intereses viņa mantiskajās un personiskajās attiecībās. Ja vecāki dzīvo kopā, tie kopā īsteno aizgādību, taču, ja tie dzīvo šķirti, kopīgā aizgādība turpinās, taču bērnu aprūpē un uzrauga tas vecāks, pie kura šis bērns dzīvo. To, kādi ir vecāku pienākumi pret bērnu, var atrast arī BTAL 24. pantā trešajā daļā, kurā noteikts tas, ka vecāki ir bērnu dabiskie aizbildņi, kuriem uzticēts pienākums aizstāvēt ne tikai bērna tiesības, bet arī ar likumu aizsargātās intereses.

Jāņem vērā tas, ka aizgādības tiesības vecākam, vai arī abiem vecākiem var atņemt, ja tam ir tiesisks pamatojums. To, kādu pamatu dēļ vecākiem var atņemt aizgādības tiesības, nosaka Civillikuma 200. pants, kurā minēts, ka vecāki šīs tiesības var zaudēt savas vainas dēļ (ja to rīcības vai nolaidības dēļ apdraudēta bērna dzīvība vai veselība), vai arī tad, ja vecāks savas tiesības izmanto ļaunprātīgi vai nenodrošina bērna aprūpi un uzraudzību, tādā veidā apdraudot bērna fizisko, garīgo vai tikumisko attīstību. Taču uzskaitījumu ar pamatiem, kāpēc, ja bāriņtiesa atzīs konkrētos apstākļus, pārtraukt aizgādības tiesības, var atrast Civillikuma 203.pantā. Citus pamatus, kuru esamības gadījumā bērnus var šķirt no ģimenes, var izlasīt BTAL 27. pantā. Tiesisko regulējumu tam kādu lomu bērna aizgādības tiesību atņemšanā, pārtraukšanā un atjaunošanā ieņem Bāriņtiesa var atrast Bāriņtiesu likumā. Bāriņtiesu likuma 22.pantā noteikts, ka tieši bāriņtiesa ir tā, kas pieņem lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu, tā arī lemj par to atjaunošanu, ņemot vērā bērna tiesības.⁴⁶ Bāriņtiesu likuma 22.panta ceturtajā daļā teikts, ka bāriņtiesa arī lemj par to,

⁴⁶ Bāriņtiesu likums: LV likums, Pieņemts: 22.06.2006. [12.04.2021.]

vai tiesā nepieciešams iesniegt prasību par aizgādības tiesību atņemšanu. Šo tiesību atņemšanai jānotiek likumīgā ceļā, jo savādāk tās nav savienojamas ar tiesībām uz ģimenes dzīvi, kas nostiprinātas vairākos vietējos un starptautiskajos tiesību aktos.⁴⁷ Būt vecākam ir nozīmīga loma, kas nūdien nav vienkārša, tāpēc cilvēkiem vajadzētu pret to izturēties atbildīgi un apzināties, ja viņi paši nerūpēsies par saviem bērniem, to darīs kāds cits, jo valstij bērnu tiesības un labsajūta ir svarīga.

Kā piemērs tam, kāda iemesla dēļ var atņemt vecāku tiesības un cik grūti ir tās atjaunot meklējams Administratīvā rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2013.gada 16.augusta spriedumu, kurā pieteicēja ir māte, kurai atņemtas aprūpes tiesības par tās četriem bērniem. Mātei un otrajam bērnu aizbildnim šīs tiesības tika atņemtas dēļ tā, ka tā nemācēja parūpēties par saviem bērniem un nenodrošināja bērnus ar to, kas viņiem būtu nepieciešams, kā arī pret tiem pauda fizisku un emocionālu vardarbību. Vēlāk atklājās arī tas, ka ģimenē ir problēmas ar alkoholu. Tiesa izlēma aizgādības tiesības neatjaunot, jo māte neatzina to, ka ir problēmas. Tiesa nonāca pie secinājuma, ka iemesls, dēļ kura aprūpes tiesības tika atņemtas, joprojām pastāv, kā arī aprūpes tiesību atjaunošana būtu pret bērnu labākajām interesēm, jo tie nevēlējās atgriezties ģimenē.⁴⁸

2.1. Tēva, kas brīvprātīgi atzinis paternitāti, pienākums uzturēt savu bērnu

Līdz ar paternitātes atzīšanu, bērna tēvs iegūst visas likumā noteiktās vecāku tiesības un pienākumus. Civillikuma 179. pantā noteikts, ka viens no vecāku pienākumiem, kas vienlīdz gulstas gan uz bērna tēvu, gan māti ir uzturēt bērnu samērā ar viņu spējām un mantisko stāvokli, gadījumā, ja ir strīds par uzturlīdzekļiem, to izšķir tiesa. Jāņem vērā tas, ka šis pienākums nepazūd arī tad, ja bērns nedzīvo kopā ar vienu vai abiem vecākiem.

To, kā interpretēt Civillikuma 179.pantu un to, no cik gadu vecuma varētu uzskatīt, ka bērns spēj pats sevi apgādāt, var atrast Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015. gada 7.janvāra spriedumā lietā Nr. SKC-1478/2015, kurā teikts, ka brīdis, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu, nebūt nenozīmē to, ka vecākiem pienākums uzturēt bērnu pazūd. Pēc Augstākās

⁴⁷ [b.a.] Vecāku aizgādības tiesību atņemšana. Pieejams: <https://www.cilvektiesibugids.lv/lv/temas/gimene/vecaki/vecaku-aizgadibas-tiesibas/vecaku-aizgadibas-tiesibu-atnemsana> [aplūkots 12.04.2021.]

⁴⁸ Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 16.08.2013. spriedums lietā Nr.A420331313. Pieejams: https://www.tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.raj.tiesas%20spriedumi/2013/Augusts/16.08.2013/AL_1608_raj_A-03313-13_35.pdf [aplūkots 13.04.2021.]

tiesas ieskata, Civillikuma 179. pants ir interpretējams tā, ka ja bērns turpina savu izglītību (vidējo vai arī augstāko pilna laika klātienes nodaļā) un nestrādā, un negūst ienākumus, kā arī nav paņēmis pārtraukumu mācībās, tad šāds bērns līdz 24 gadu vecumam uzskatāms par tādu, kas nespēj sevi apgādāt, tāpēc vecāku pienākums uzturēt bērnu turpinās. Ja bērns jau ir vecāks par 24 gadiem un turpina mācīties, uzskatāms, ka tas spēj par sevi parūpēties, un vecākiem šāda pienākuma vairs nav. Ja mainās kāds no apstākļiem, piemēram, bērns šajā laikā sāk strādāt algotu darbu vai arī pārtrauc savas mācības, tad vecāks, kurš maksā uzturlīdzekļus, var celt tiesā prasību par to samazināšanu vai atcelšanu.⁴⁹

Vēl viens tiesību akts, kas arī apstiprina to, ka bērni ir nespējīgi paši sevi uzturēt līdz 24 gadu vecumam, gadījumā, ja turpina mācības ir likums Par valsts pensijām, kura 19. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka arī šī vecuma bērniem, ja tie turpina mācības, ir tiesības saņemt apgādnieka zaudējuma pensiju apgādnieka nāves gadījumā.⁵⁰

Latvijā minimālo uzturlīdzekļu apmēru nosaka Ministru kabinets (turpmāk – MK). MK Noteikumu Nr. 37 - Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam (turpmāk – Noteikumi Nr. 37) 1.pants nosaka to, ka minimālais uzturlīdzekļu apmērs ir tas, kuru neatkarīgi no vecāku spējām un materiālā stāvokļa, tiem ir pienākums nodrošināt katram savam bērnam. Uzturlīdzekļi jāmaksā katru mēnesi. Uzturlīdzekļu apmērs ir atkarīgs no minimālās mēnešalgas valstī un bērna vecuma. Līdz 7 gadu vecumam minimālais apmērs ir 25% no valstī noteiktās mēnešalgas, taču no 7-18 gadu vecumam tie ir 30%.⁵¹ Tas, ka ir noteikts minimālais uzturlīdzekļu apmērs, nenozīmē to, ka vecāki nevar sava bērna uzturlīdzekļus maksāt lielākā apmērā, tā ir tikai minimālā summa, par kuru mazāku nevar noteikt tiesa.

Šogad, 2021.gadā, minimālo uzturlīdzekļu apjoms ir audzis, jo minimālā alga valstī ir palielinājusies no 430 uz 500 EUR mēnesī. Kopš šīs izmaiņas tika ieviestas, minimālie uzturlīdzekļi bērniem līdz 7 gadu vecumam ir 125 EUR, taču no 7 gadu vecumam līdz 18 gadu vecumam tie ir 150 EUR.⁵² Iemesls tam, kādēļ uzturlīdzekļu minimālais apmērs mainās tik bieži ir tāds, ka MK Noteikumos Nr.37 ir noteicis, ka minimālais uzturlīdzekļu apjoms tiek mērīts procentos, nevis noteicis konkrētu summu, kuru jāmaksā katru mēnesi. Tas ir ļoti efektīvi tādēļ, ka

⁴⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 07.01.2015. spriedums lietā Nr. SKC-1478/2015 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/2908> [aplūkots 15.04.2021.]

⁵⁰ Par valsts pensijām: LV likums. Pieņemts: 02.11.1995. [16.04.2021.]

⁵¹ MK noteikumi Nr. 37, Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam. Pieņemts: 15.01.2013. [16.04.2021.]

⁵² Studente L: Alimenti jeb uzturlīdzekļi 2021. gadā: pieaug minimālo uzturlīdzekļu apmērs. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/323280-alimenti-jeb-uzturlidzekli-2021-gada-pieaug-minimalo-uzturlidzeklu-apmers-2020> [aplūkots 15.04.2021.]

neatkarīgi no tā, kāda uzturlīdzekļu maksāšanas brīdī ir minimālā mēnešalga, finansiālais slogs, ko personai uzliek uzturlīdzekļu maksāšana, nemainās. Kā arī personai, kas tos saņem, ir iespēja saņemt uzturlīdzekļus apjomā, kas ir proporcionāls ar tajā brīdī valstī valdošo finansiālo situāciju.

Ja tēvs ir atzinis paternitāti, viņš nevar atsaukties uz to, ka nav bērnu bioloģiskais tēvs, tāpēc nemaksās uzturlīdzekļus. Šāda situācija apskatīta Valkas rajona tiesas 2013. gada 22.oktobra spriedumā lietā Nr. C38032113, kurā vīrietis bija atzinis paternitāti diviem bērniem. Vecāki nebija precējušies, taču dzīvoja kopā. Kad kopdzīve beidzās, tēvs ne maksāja uzturlīdzekļus, ne izrādīja interesi par bērniem. Atbildētājs zinājis, ka viens bērns ir viņa bioloģiskais, taču otrs nav, tāpēc negrasoties maksāt uzturlīdzekļus. Tiesa secināja, ka tas nav arguments šajā lietā, jo vīrietis bērnu dzimšanas reģistrā ir ierakstīts kā bērnu tēvs. Bērna tēvam ir pienākums pildīt vecākiem uzliktos pienākumus, tai skaitā maksāt abiem bērniem uzturlīdzekļus.⁵³

Ja vecāki vai viens no tiem nenodrošina savam bērnam uzturlīdzekļus, un bērns mācas Latvijā, uzturlīdzekļus tam maksā no Uzturlīdzekļu garantiju fonda.⁵⁴ Valsts aktīvi cīnās pret uzturlīdzekļu nemaksātājiem, taču uz aicinājumu atsaukties maksāt uzturlīdzekļus atsaucas tikai ceturtā daļa no tiem, kam ir šāds parāds. Uzturlīdzekļu nemaksātāju uzkrātā parāda apjoms 2019.gadā pārsniedza 300 miljonus eiro. Tas nozīmē to, ka otram vecākam nav citas izvēles, kā vien atkārtoti griezties Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijā. Uzturlīdzekļu parādniķi reti nokārto parādsaistības ar valsti.⁵⁵

Ja cilvēks nemaksā uzturlīdzekļus, tā tiesības iespējams ierobežot. Uzturlīdzekļu garantijas fonda likumā noteikts, ka parādniķiem var tikt piemēroti dažādi aizliegumi un ierobežojumi. Piemēram, aizliegt piedalīties medībās (apturot šaujamieroča atļaujas darbību) vai arī braukt ar transportlīdzekli, ieņemt dažādus amatus. Uzturlīdzekļu piedziņas lietās pašas nozīmīgākās ir tieši bērna intereses.⁵⁶ Līdz ar 2021. gada 1.septembri spēkā stāsies jauns ierobežojums uzturlīdzekļu parādniķiem – tiem tiks aizliegts spēlēt azartspēles. Tas nozīmē to, ka azartspēļu organizēšanas vietā personālam, nāksies pārbaudīt to, vai persona nav uzturlīdzekļu parādniķis un var tur uzturēties.⁵⁷ Šāds ierobežojums ir izdomāts, lai gadījumā, ja persona nemaksā šo parādu, tā netērētu

⁵³ Valkas rajona tiesas 22.10.2013. spriedums lietā Nr. C38032113 Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/134536.pdf> [aplūkots 15.04.2021.]

⁵⁴ Uzturlīdzekļu garantiju fonda likums: LV likums. Pieņemts:01.12.2016. [16.04.2021.]

⁵⁵ Bērtule A. Alimentu nemaksātāju parāds pārsniedz 300 miljonus eiro. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/alimentu-nemaksataju-parads-parsniedz-300-miljonus-eiro.a327657/> [aplūkots 15.04.2021.]

⁵⁶ Rokjānis E. Uzturlīdzekļu prasība par pagājušo laiku. Jurista Vārds, 04.02.2020., Nr. 5 (1115), 24.-30.lpp.

⁵⁷ [b.a.] Tikas ieviesti jauni ierobežojumi uzturlīdzekļu nemaksātājiem. Jurista Vārds, 13.04.2021., Nr. 15 (1177), 4.lpp.

naudu, kura varētu tikt izmantota uzturlīdzekļu maksāšanai vai parāda dzēšanai, izklaidēm. Autore uzskata, ka šāds ierobežojums ir nepieciešams un varētu vērst pozitīvas pārmaiņas šajā jautājumā.

Jāņem vērā tas, ka ne vienmēr persona tikai maksā uztura līdzekļus un neko nesaņem pretī no bērna. Civillikuma 188.pants paredz bērnu pienākumu nepieciešamības gadījumā, samērā ar viņu spējām, uzturēt vecākus un vecvecākus. Civillikuma 188.panta otrajā daļā teikts, ka bērnu no šī pienākuma var atbrīvot, ja vecāki vai vecvecāki nav pildījuši savus pienākumus pret bērnu. Strīdus par šo uzturlīdzekļu maksāšanu izšķir tiesa. Tātad situācijā, kad tēvs ir pildījis visus savus vecāka pienākumus, un laika gaitā kļuvis nespējīgs sevi uzturēt finansiāli veselības stāvokļa vai citu iemeslu dēļ, tas varētu lūgt palīdzību saviem bērniem. Pat tad, ja bērni brīvprātīgi atteiktos šo palīdzību sniegt, tēvam būtu tiesības vērsties tiesā un lūgt tai izšķirt šo strīdu.

Jāņem vērā, ka gadījumā, ja bērns nevēlas maksāt uzturlīdzekļus vecākiem, nepietiek vien ar bērna apgalvojumu, ka vecāki par to nav rūpējušies, īpaši tad, ja vecāki vai vecāks apgalvo pretējo. Šādā situācijā abām pusēm sevis sacītais jāpierāda ar pierādījumiem, piemēram, vecāki var pierādīt ka maksājuši uzturlīdzekļus, kā pierādījumus izmantojot bankas izziņas un maksājuma dokumentus. Turpretim bērnam jāpierāda pretējais, tam var noderēt spriedumi par aizgādības tiesību atņemšanu, bāriņtiesas protokoli, vēšanās pie Uzturlīdzekļu garantijas fonda saistībā ar uzturlīdzekļu nemaksāšanu, protams, iespējami arī citi pierādījumi.⁵⁸

Tātad, ja vecāks vēlas sev tādu kā “drošības spilvenu” vecumdienās un finansiālu atbalstu no saviem bērniem, tad tam ir pilnvērtīgi jāpilda savi vecāka pienākumi. Cilvēkiem, kas tos nepilda, vecumdienās ir lielāks risks palikt vieniem un bez materiāla un fiziska atbalsta. Pat tad, ja konkrētajā brīdī personai ir labs finansiālais stāvoklis un tā nevēlas savu naudu tērēt bērnu labā, neviens nezina to, kas viņus gaida nākotnē, tāpēc pret saviem vecāka pienākumiem nepieciešams izturēties ar lielu atbildību, neizmirstot to, ka, iespējams, pašam kādreiz būs nepieciešama finansiālā palīdzība no bērna.

2.2. Bērna tiesības mantot, no personas, kas brīvprātīgi atzinusi paternitāti

Bērna tiesības gūt materiālu labumu no tā vecākiem nav aprobežotas ar vecāku dzīves laiku. Arī pēc tam, kad vecāki devušies aizsaulē, bērnam ir tiesības mantot no saviem vecākiem. Saskaņā

⁵⁸ Geida A. Bērnu pienākums – palīdzēt vecākiem. Arī no minimālās algas. Pieejams: <https://www.la.lv/bernu-pienakums-palidzet-vecakiem-ari-no-minimalas-algas> [apskatīts 14.04.2021.]

ar Civillikumu arī tad, ja vīrietis uzsāks jaunu ģimeni un tad, ja tam būs vēl bērni, šim bērnam, kuram atzīta paternitāte, tiesības mantot nezudīs likumiskās mantošanas kārtībā.

To, ka bērns, kura tēvs tam paternitāti ir brīvprātīgi atzinis, ir tiesīgs mantot no tēva nosaka Civillikuma 399.panta 3.punkts. To, ka ārpus laulības dzimuši bērni un bērni, kas dzimuši laulībā, mantojuma lietās vērtējami vienlīdzīgi, nosaka Civillikuma 400. pants. Civillikumā noteikts tas, ka pastāv trīs mantošanas veidi – līgumiskā, testamentārā un likumiskā mantošana.

Testators var brīvi noteikt to, kas notiek ar viņa mantu testatora nāves gadījumā ar to ierobežojumu, ka neatņemamās daļas tiesīgajiem tiek atstātas viņu neatņemamās daļas. Neatņemamās daļas tiesīgajiem ir prasījuma tiesības uz neatņemamās daļas izdošanu naudā.⁵⁹ Arī tad, ja mantošana notiek līgumiskā vai testamentārajā kārtībā, ne likumiskajā, bērnam ir tiesības saņemt neatņemamo daļu. Tas ir tādēļ, ka bērns ir neatņemamās daļas tiesīgais, tam ir tiesības uz neatņemamo daļu, to nosaka Civillikuma 423.panta pirmā daļa. Jāņem vērā tas, ka šādā situācijā, kad bērns vai arī vecāks ir neatņemamās daļas tiesīgais, viņš saņem uz pusi mazāk, nekā tas saņemtu tad, ka mantošana notiktu likumiskajā kārtībā, tas ir tāpēc, ka Civillikuma 425.panta pirmā daļa to paredz. Civillikuma 423.pantā ir paredzēta arī iespēja atteikties no neatņemamās daļas.

Saskaņā ar Civillikuma 429. pantu bērni var savus vecākus atstumt no neatņemamās daļas tādā gadījumā, ja vecāki nav gādājuši par viņu audzināšanu. Lejupējo iespēja augšupējo atstumšanai ir svarīga, jo tā parāda to, ka vecākam nav iespējams gūt labumu no bērna, ja tas nav iesaistījies bērna dzīvē. Ja cilvēks ir atzinis paternitāti un par bērnu neuztur personiskas vai finansiālas attiecības – nemaksā uzturlīdzekļus un ar bērnu netiekas, tad šādai personai nav tiesību prasīt daļu no bērna mantas arī pēc bērna nāves.

Jāatceras tas, ka ne tikai bērnam ir tiesības mantot no saviem vecākiem, bet arī vecākiem ir tiesības mantot no to bērniem. Civillikuma 400.pantā teikts, ka situācijā, kurā bērns, kuram tēvs būtu brīvprātīgi atzinis paternitāti, nomirtu pirms sava tēva, tēvam būtu tiesības saņemt mantojumu no bērna. Protams, iespēja mantot būtu ne tikai tēvam un tā radniekiem, bet arī mātei un viņas radniekiem. Jāņem vērā tas, ka vecāki, saskaņā ar Civillikuma 404.panta 2.punktu, ir otrās šķiras mantinieki un tie, saskaņā ar Civillikuma 405.pantu, manto tikai tad, ja vēlmi mantot nav izteikusi pirmā šķira. Likumiskās mantošanas gadījumā bērni, saskaņā ar Civillikuma 404.panta 1. punktu, ir pirmās šķiras mantinieki. Tātad, ne vienmēr vecākam būs tiesības mantot no sava bērna.

⁵⁹ [b.a.] Mantošana. Pieejams: https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-lv-lv.do?member=1#toc_3 [aplūkots 12.05.2021.]

2.3. **Saskarsmes tiesības un aizgādības tiesības bērnam, kura paternitāte ir brīvprātīgi atzīta.**

Liela daļa no bērnu – vecāku attiecībām ir saskarsme vienam ar otru. Saskarsmes tiesības sevī ietver bērna tiesības uzturēt tiešus kontaktus un personiskas attiecības ar abiem vecākiem, kā arī vecāku tiesības aizvest savu bērnu uz noteiktu laika periodu uz vietu, kura nav bērna patstāvīgā dzīvesvieta.⁶⁰ No Civillikuma 177., 178. un 181.panta izriet tas, ka saskarsmes tiesības ir tiesību kopums, kas piemīt tam vecākam, kas nerealizē sava bērna ikdienas aizgādību.⁶¹ Laika pavadīšana kopā rada saikni starp bērnu un vecāku. Par to, ka kādam vecākam var būt ierobežots laiks, kad tas varēs satikt savu bērnu vai arī to, ka ģimene nebūs kopā parasti daudzi nemaz nevēlas domāt, jo cer, ka ģimene vienmēr turēsies kopā. Taču realitāte ir tāda, ka savstarpējās attiecības starp vecākiem bieži izjūk un nav konkrētas zelta formulas, kas der, jo šķiras gan precēti, gan neprecēti pāri.

Latvijā ģimenes ir ļoti dažādas. 2011. gadā norisinājās lielā tautas skaitīšana, kuras rezultātā lielākā ģimeņu grupa bija laulātie ar bērniem, kas sastādīja 32,3% no visām ģimenēm, nākamā lielākā grupa bija mātes ar bērniem (sievietes, kas vienas audzina savus bērnus), tās sastādīja 29,1% no ģimenēm, protams, bija arī citas grupas, taču pati mazākā no visām grupām bija tēvi ar bērniem. Tēvi ar bērniem sastādīja tikai 4,3% no visām Latvijas ģimenēm.⁶²

ANO bērnu tiesību konvencijas 9.panta 3.punktā ir minēts tas, ka dalībvalstīm jārespektē no viena vai abiem vecākiem šķirta bērna tiesības pastāvīgi uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā bērna interesēm. Bērnu interesēs ir tas, ka tiem ir iespējas satikt abus vecākus. Par to, kāpēc bērnam ir nepieciešama saskarsme ar abiem vecākiem, ir veikti pētījumi, kuru rezultātā redzams tas, ka bērni, kas satiek abus savus vecākus, māk labāk pielāgoties gan fiziski, gan psiholoģiski, kā arī šādi bērni māk labāk socializēties ar saviem vienaudžiem.⁶³

Taču, ja ir situācija, kad vecāki vairs nedzīvo kopā vai arī nekad nav dzīvojuši kopā, bērns parasti patstāvīgi dzīvo pie viena no vecākiem. Ja bērna vecāki dzīvo šķirti, tas nenozīmē, ka ar to

⁶⁰ Siliniece I. SASKARSMES TIESĪBU NOZĪME UN TIESISKAIS STATUSS. Pieejams: <http://journals.ru.lv/index.php/ISS/article/download/4286/4284> [aplūkots 15.05.2021.]

⁶¹ Gurskis A. Kā nosaka saskarsmes tiesības? Pieejams: <https://itiesibas.lv/raksti/atbild-eksperts/civiltiesibas/ka-nosaka-saskarsmes-tiesibas/11972> [aplūkots 12.05.2021.]

⁶² Āboliņa L. ģimene Latvijā. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/21140-%C4%A3imene-Latvij%C4%81> [aplūkots 21.02.21.]

⁶³ Burke D. THE IMPORTANCE OF ACCESS TO PARENTS AFTER SEPARATION. Pieejams: <https://www.orpenfranks.ie/the-importance-of-access-to-parents-after-separation/> [aplūkots 21.04.21.]

beidzas vecāku kopīgā aizgādība, tad tiek izmantots termins “ikdienas aizgādība”, ko var tulkot kā attiecināmu uz to vecāku, pie kura bērns patstāvīgi dzīvo un nodrošina bērna ikdienas vajadzības. Par to, pie kura vecāka bērns dzīvo ikdienā, vecāki var vienoties savā starpā, vai arī strīda gadījumā to iespējams atrisināt tiesas ceļā, kurā ar tiesas spriedumu tiek nodibināta viena vecāka atsevišķa aizgādība. Atsevišķā aizgādība nozīmē to, ka viens vecāks var vienpersoniski lemt par bērnam būtiskiem jautājumiem, piemēram, to, kur bērns mācīsies, tā dzīvesvietu un iespējams tās maiņu un citiem jautājumiem. Tas, ka šāda aizgādība tiek nozīmēta, nenozīmē, ka otra vecāka aizgādības tiesības izbeidzas.⁶⁴ Lietās par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības noteikšanu likumdevējs ir atkāpies no sacīkstes principa, nosakot tiesai tiesības pēc savas iniciatīvas pieprasīt pierādījumus lietā.⁶⁵

Kad tiesa nosaka, pie kura no vecākiem bērns primāri dzīvos, galvenais aspekts ir bērna interešu ievērošana. Ļoti svarīgi ir saprast to, ar kuru no vecākiem bērnam ir izveidojusies spēcīgāka emocionālā saikne. Ja ir tāda situācija, kurā bērnam atsevišķās aizgādības piešķiršanas dēļ jāpārvācas uz ārzemēm, jāizvērtē gan apstākļi, kādi bērnam tur būtu, gan bērna iespējas pielāgoties dzīvei citur, gan dažādi citi faktori. Šādas atziņas paustas Augstākās tiesas Senāta 2010. gada 22. septembra spriedumā Nr. SKC-570/2010.⁶⁶

Lai tiktu ievērotas bērna intereses saskarsmes tiesību jomā, ir jāskatās uz vairākiem aspektiem. Pirmkārt, pēc iespējas jā saglabā bērna saikne ar ģimeni. Ir iespējas, kad bērna un ģimenes saiknes nav bez apgrūtinājumiem, taču šīs personiskās attiecības jācenšas pēc iespējas saglabāt un atjaunot. Otrkārt, bērna attīstība drošā vidē ir nepārprotami viņa interesēs. Vecāki nav tiesīgi veikt darbības, kas varētu kaitēt bērna attīstībai un veselībai. Lai tiktu ievērotas bērna intereses, tiek izmantoti visi tiesiski pieejamie instrumenti. Tie sevī ietver gan bērna viedokļa noskaidrošanu, gan citu ziņu iegūšanu pēc tiesas iniciatīvas. Bāriņtiesa ir kompetenta institūcija saskarsmes tiesību nodrošināšanā, tāpēc tiesa var iegūt arī bāriņtiesas viedokli.⁶⁷

⁶⁴ Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/petijumi/aizgadiba%20uzturl%20saskarsme_petijums_2012.doc [aplūkots 20.04.2021.]

⁶⁵ Celmiņa I., Daugule D. Saskarsmes tiesību īstenošanas problemātika. Jurista Vārds, 19.11.2019., Nr. 46 (1104), 10.-24.lpp.

⁶⁶ Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/petijumi/aizgadiba%20uzturl%20saskarsme_petijums_2012.doc [aplūkots 20.04.2021.]

⁶⁷ Celmiņa I., Daugule D. Saskarsmes tiesību īstenošanas problemātika. Jurista Vārds, 19.11.2019., Nr. 46 (1104), 10.-24.lpp.

Situācija ir tāda, ka visbiežāk tieši mātes ir tās, pie kurām bērni paliek pastāvīgi dzīvot. Protams, ir arī izņēmumi, taču, kā jau iepriekš tika noskaidrots, otra lielākā ģimenes grupa Latvijā ir mātes, kuras savus bērnus audzina vienas. Sabiedrībā valda uzskats, ka tēvi bērna audzināšanā iesaistās minimāli, taču tā ne vienmēr ir tēvu vaina, citas reizes iemesls tam ir tiesas spriedums, kas nesaskan ar tēva vēlmi tikties ar bērnu.

Pētot saskarsmes tiesību īstenošanu tēvam, ir svarīgi apskatīt kopējos datus. Rīgas Stradiņa universitātes pētnieks, Andris Saulītis, veica pētījumu, kas balstīts uz Latvijas Zinātnes padomes finansētu projektu - Valsts īstenošana un biosociālās saiknes. Tā rezultātā, pētnieks izpētīja vairākus gadus sakrājušos tiesu praksi par tēvu saskarsmes tiesībām ar to bērniem Latvijā un nonāca pie vairākiem secinājumiem. Piemēram, tiesa vientuļajiem tēviem, kas nedzīvo pastāvīgi kopā ar saviem bērniem, vidēji piešķir tikai 15% no kopējā stundu skaita, ko pavadīt ar bērniem kopā. Visbiežāk tiesa nolemjot, ka tēvs savu bērnu var satikt katru otro nedēļas nogali, tas gan nereti nav atkarīgs no pašas tiesas, jo ir situācijas, kad tēvi pasaka, ka tieši tik bieži vēlētos satikt bērnus, māte tam piekrīt, tad tiesai nav citas izvēles, kā vien piekrist bērna tēva vēlmēm. Vēl viens fakts, kas atklājās pētījuma laikā ir tas, ka tikai trešā daļa tēvu, balstoties uz tiesas spriedumiem, saņem tiesības izguldināt savu bērnu pie sevis par nakti.⁶⁸

Vīrieši saskarsmes tiesības tiesā prasa aizvien biežāk. Galvenā atšķirība ir tajā, ka tagad tiesa aizvien biežāk apstiprina izlīgumus, kurus panākuši vecāki, iesaistot mediatorus.⁶⁹ Kopš 2017.gada valsts mediatorus šādās situācijās nodrošina bez maksas, to uzskata par bezmaksas mediāciju ģimeņu stiprināšanai. Galvenais mērķis šiem bezmaksas mediācijas pakalpojumiem ir ģimeņu stiprināšana un bērna labklājības nodrošināšana.⁷⁰ Kopš šo pakalpojumu nodrošināšanas tiesas lēmumi saistībā ar saskarsmes tiesību nodrošināšanu visbiežāk ir saistīti ar izlīgumu. No 2012. gada līdz 2016. gadam tiesas spriedumu rezultāts bija izlīgums tikai 5% gadījumu, taču no 2017. līdz 2019.gadam izlīgums jau ir kļuvis par biežāko tiesas spriedumu rezultātu un jau sasniedz 45% no visiem spriedumu rezultātiem.⁷¹

⁶⁸ [b.a.] Vai vientuļie tēvi ir tikai brīvdienu izklaidētāji? Pieejams: <https://www.rsu.lv/aktualitates/vai-vientulie-tevi-ir-tikai-brivdienu-izklaidetaji> [aplūkots 19.04.2021.]

⁶⁹ Saulītis A. Bezmaksas mediācija ģimenes strīdos nav līdzējusi vientuļajiem tēviem satikt biežāk savus bērnus. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/bezmaksas-mediacija-gimenes-stridos-nav-lidzejusi-vientulajiem-teviem-satikt-biezak-savus-bernus.a374006/> [aplūkots 19.04.2021.]

⁷⁰ Tieslietu Ministrija: Mediācija. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/mediacija#14> [aplūkots 19.04.2021.]

⁷¹ Saulītis A. Bezmaksas mediācija ģimenes strīdos nav līdzējusi vientuļajiem tēviem satikt biežāk savus bērnus. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/bezmaksas-mediacija-gimenes-stridos-nav-lidzejusi-vientulajiem-teviem-satikt-biezak-savus-bernus.a374006/> [aplūkots 19.04.2021.]

Tas, ka pieejama ir bezmaksas mediācija, ģimenes strīdos ievieš aizvien lielākas pozitīvas pārmaiņas, jo aizvien biežāk personas vienojas par saskarsmes tiesību izpildi. Tādā veidā personas var būt apmierinātākas par iznākumu šādās lietās, jo pašas ir kopīgi nonākušas līdz rezultātam.

3. BRĪVPRĀTĪGI ATZĪTAS PATERNITĀTES APSTRĪDĒŠANA

Saskaņā ar Civillikuma 159.pantu vienīgais paternitātes atzīšanas veids, kas nav apstrīdams, ir paternitātes atzīšana ar spēkā stājušos tiesas spriedumu. Iemesli tam, kādēļ personas varētu vēlēties apstrīdēt brīvprātīgi atzītu paternitāti var būt dažādi, piemēram, vīrietis nav bērna bioloģiskais tēvs, vai arī bioloģiskais tēvs vēlas apstrīdēt paternitāti, kuru cita persona atzinusi viņa bērnam. Iemesli patiešām ir daudz un dažādi, taču ne vienmēr paternitāti apstrīdēt ir iespējams.

Tieši šī grūtā un nereti neiespējamā iespēja apstrīdēt paternitāti gadījumos, kad tā ir brīvprātīgi atzīta, ir viens no galvenajiem iemesliem, kāpēc nepieciešams patiesi apdomāt paternitātes atzīšanu bērnam, kas bioloģiski nav cēlies no konkrētā vīrieša. Jo parasti šis lēmums ir negrozāms, vīrietim nākas uzņemties tēva lomu un visus pienākumus, kas tai nāk līdzī.

Saskaņā ar Civillikuma 156.pantu paternitātes atzīšanu par neesošu var atzīt tikai un vienīgi tiesa. Termins atzītas paternitātes apstrīdēšanai ir divi gadi. Civillikuma 156.panta otrajā daļā teikts, ka personai, kas paternitāti atzinusi un bērna mātei šie divi gadi sākas no dienas, kad tie uzzinājuši par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti. Civillikuma 156.panta trešajā daļā noteikts, ka persona, kas sevi uzskata par bērna bioloģisko tēvu paternitāti var apstrīdēt divu gadu laikā, kopš bērna dzimšanas dienas. Civillikuma 156.panta ceturtajā daļā noteikts, pašam bērnam, pēc pilngadības sasniegšanas, ir iespējams divu gadu laikā, skaitot no dienas, kad viņš uzzināja par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti, apstrīdēt viņam brīvprātīgi atzītu paternitāti. Šis termins atbilst starptautiskajās normās noteiktajam, jo arī no ECT prakses ir izsecināms, ka lietās, kas skar bērna personas identitāti un kuru mērķis ir nodrošināt tiesisko noteiktību, lieka vilcināšanās nav pieļaujama. Normā noteiktais termins ir paredzēts tam, lai ārpus laulības dzimuša bērna tiesiskais stāvoklis pēc iespējas vairāk būtu pietuvināts laulībā dzimuša bērna tiesiskajam stāvoklim. Termina mērķis ir nodrošināt to, lai bērna liktenis nebūtu atkarīgs no personām, kurām šo brīvprātīgi atzīto paternitāti ir tiesības apstrīdēt. Satversmes tiesa atzina to, ka šis divu gadu termins sekmē ārpus laulībā dzimuša bērna tiesisko interešu aizsardzību.⁷²

Civillikuma 156.panta sestajā daļā noteikts tas, ka tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti ir personiskas, tāpēc pēc personas nāves šīs tiesības nepāriet uz tās mantiniekiem, taču, ja jau ir uzsākts atzītas paternitātes apstrīdēšanas process, tad mirušā celtu prasību mantinieki var turpināt.

⁷² Par Civillikuma 156.panta otrās daļas vārdu "divu gadu laikā, skaitot no dienas, kad viņi uzzinājuši par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.un 96.pantam un 1975.gada 15.oktobra Eiropas Konvencijas par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā, 4.pantam.: ST spriedums. Pieņemts: 03.06.2009. [19.04.2021.]

Jāņem vērā tas, ka paternitātes apstrīdēšanas procesi mēdz būt gari, taču tas nenozīmē, ka personai nav tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā. Latvijā bija gadījums, kurā Ints Veiss, uzskatot sevi par bērna bioloģisko tēvu, vērsās tiesā ar prasību, apstrīdot atzīto paternitāti savam bērnam un vēloties, lai par bērna tēvu reģistrā tiktu ierakstīts viņš. Tiesvedība ilga jau sešus gadus, tāpēc tika iesaistīta ECT, kas no Latvijas, par labu prasītājam, piedzina morālo atlīdzību 1000 eiro apmērā. ECT atgādināja to, ka lietās, kuras saistītas ar personas civiltiesisko statusu, amatpersonām nepieciešams visu veikt ar īpašu rūpību, lai nenoteiktības periods būtu pēc iespējas īsāks. Tā ka iesniedzēja (Inta Veisa) vaina procesa novilcināšanā nebija konstatējama, tiesa atzina, ka šis sešu gadu ilgais process (kas vēl nebija beidzies) lietā par paternitātes atzīšanu ir uzskatāms par neatbilstošu Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas prasībām.⁷³

3.1. Tiesības apstrīdēt brīvprātīgi atzītu paternitāti, ja persona nevar būt bērna bioloģiskais tēvs, un paternitāte atzīta maldības, viltus vai spaidu rezultātā

Civillikuma 156.panta pirmajā daļā teikts, ka vienīgais veids, kā tēvs, kas pats atzinis paternitāti bērnam, to var apstrīdēt ir tad, ja šī paternitāte ir atzīta maldības, viltus vai spaidu dēļ un vīrietis nevar būt bērna bioloģiskais tēvs. Šādā gadījumā šis vīrietis, kas atzinis paternitāti, to var apstrīdēt divu gadu laikā no dienas, kad šī persona uzzināja par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti.

Lai labāk saprastu šīs situācijas, kad paternitāti iespējams apstrīdēt, nepieciešams izprast kas ir maldība, viltus un spaidi. Civiltiesiskajā izpratnē maldība ir pašas personas prātā radies nepareizs priekšstats par to, kāda ir objektīvā īstenība, un šī priekšstata dēļ persona izdara tādu gribas izteikumu, kas nav atbilstošs pašas personas īstajām vēlmēm.⁷⁴ Maldība Civillikumā definēta sākot ar 1441. pantu, kurā teikts, ka maldība var rasties vai nu no tā, ka personai pilnībā trūkst ziņu, vai arī tai ir nepietiekošas ziņas par kādiem faktiskajiem apstākļiem (faktiskā maldība), vai arī nav pietiekošas ziņas par tiesiskām normām (tiesiskā maldība). Civillikuma 1444., 1445., 1446. panti nosaka trīs maldības veidus - atvainojama, svarīga un nesvarīga maldība. Kā piemēru paternitātes atzīšanai maldības dēļ var minēt situāciju, kad sieviete vīrieti maldina sakot, ka tieši viņš ir bērna

⁷³ LSM.lv Ziņu redakcija: ECT piedzen no Latvijas 1000 eiro par sešus gadus ilgo tiesvedību paternitātes lietā. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/ect-piedzen-no-latvijas-1000-eiro-par-sesus-gadus-ilgo-tiesvedibu-paternitates-lieta.a75988/> [aplūkots 19.04.2021.]

⁷⁴ Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007., 251.lpp.

tēvs, lai gan realitātē viņai ir bijušas seksuālas attiecības ar vairākiem vīriešiem ap bērna ieņemšanas laiku. Vīrietis, nezinot patieso situāciju, atzīst paternitāti.

Kā piemēru lietai, kurā vīrietis atzinis bērna paternitāti maldības rezultātā var minēt LR Senāta Civillietu departamenta 2020.gada spiedumu lietā Nr. C[...], SKC-[H]/2020, kurā vīrietis atzinis paternitāti diviem bērniem un vēlas dzēst paternitātes ierakstus abiem šiem bērniem. Viens no bērniem patiesi nav prasītāja, jo ir veiktas DNS analīzes, kuru rezultātā tika pierādīts tas, ka bērna tēvs ir cits vīrietis. Maldība izpaudās tā, ka bērnu māte noliedza, ka vispārībā būtu iespējama situācija, kurā bērna tēvs ir cita persona, lai gan vēlāk izrādījās, ka tajā pašā laikā sievietei bija seksuālas attiecības ar vēl diviem citiem vīriešiem. Šajā spriedumā tika arī paskaidrots tas, ka divu gadu termiņš skaitāms no tās dienas, kad patiesi uzzināts kāds fakts, kas izslēdz šo paternitāti, piemēram, uzzināts, ka persona ir neauglīga, uzzināts par sievietes tikšanos ar vairākiem vīriešiem ap bērna rašanās laiku, taču paša cilvēka aizdomas vai šaubas nav uzskatāmas par apstākli, kas izslēdz paternitāti.⁷⁵

Viltus gadījumā viena persona otrai nevardarbīgā, taču prettiesiskā veidā pamudina otru personu noslēgt kādu tiesisku darījumu. Viltum raksturīgākais ir tas, ka persona neapzinās to, ka tiek pielietots viltus.⁷⁶ Kā piemēru viltum, paternitātes atzīšanas gadījumā, varētu minēt situāciju, kad sieviete ir pārliecināta par to, kas ir bērna bioloģiskais tēvs, taču izvēlas melot citam vīrietim sakot, ka viņš ir bērna bioloģiskais tēvs. Vēlme melot iespējams ir tāpēc, ka viņa vēlas šo vīrieti savā dzīvē, nevēlas atzīt savu neuzticību vai arī šis vīrietis ir gatavs ģimenei un ir finansiāli nodrošinātāks, tāpēc viņa pieņem, ka ar šo vīrieti kā bērna tēvu gan viņas, gan bērna dzīve būtu vairāk izdevusies. Taču situācija ir tāda, ka neskatoties uz iemeslu, kādēļ tiek melots par bērna paternitāti, tam var būt graujošas sekas, kuru dēļ cietīs visas iesaistītās personas. Var pat paiet vairāki gadi, līdz patiesības atklāšanai, taču, kad tas notiek, visvairāk cieš pats bērns un, protams, abi iesaistītie vīrieši. Bērnam var tikt sagrauta identitāte un pēkšņi viņa dzīvē ienāk jauna persona, kas ir tā īstais tēvs, kā arī pilnībā var pazust ticību un uzticēšanās mātei. Ja vīrietis, kas uzskatījis, ka bērns ir viņa, būs izveidojis īstas vecāku- bērnu attiecības ar bērnu, viņš būs pavisam sagrauts.⁷⁷

Kā piemēru situācijai, kurā tēvs uzskatīja, ka paternitātes ieraksts bērna dzimšanas reģistrā ir veikts ar viltu, var minēt Kuldīgas rajona tiesas 2014.gada spriedumu lietā Nr. C19038113. Vīrietis

⁷⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2020.gada spiedumu lietā Nr. C[...], SKC-[H]/2020 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/7010> [aplūkots 21.04.2021.]

⁷⁶ Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007., 266.lpp.

⁷⁷ Mo and Phindi Grootboom When you've lied about the paternity of your child. Pieejams: <https://www.news24.com/drum/Advice/when-youve-lied-about-the-paternity-of-your-child-20180802> [aplūkots 21.04.2021.]

uzskatīja, ka viltus izpaudās tajā, ka brīdī, kad šī persona bija alkohola reibumā, bērna māte palūdza tam atzīt bērna paternitāti, lai gan persona nebija bērna bioloģiskais tēvs, ar norunu, ka personai nebūs jābūt iesaistītai bērna dzīvē, kā arī nebūs jāmaksā uzturlīdzekļi. Taču šajā lietā prasītāja (bērna māte) vērsās pret šo vīrieti tiesā, lai piedzītu uzturlīdzekļus to minimālajā apmērā. Jāņem vērā, ka ne tikai vīrietis neievēroja divu gadu termiņu tam, lai apstrīdētu paternitāti, bet arī situācija, kurā paternitāte atzīta nav uzskatāma par viltu, jo to, ka personai jāmaksā uzturlīdzekļi, nosaka tiesa un likums, nevis otrs vecāks. Kā arī to, ka paternitāte atzīta bez maldības, viltus vai spaidiem tiesa uzskatīja par pierādītu, balstoties uz prasītājas (bērna mātes) pierādījumiem.⁷⁸

Spaidi ir piedraudēšana, kas var izpausties kā fiziskas varas pielietošana vai draudi. Šī piedraudēšana ir saistīta ar kaut ko personai nelabvēlīgu, kas var iestāties personai nākotnē, un tā iestāšanās saistīta ar personu, kas veic spaidus. Galvenais nosacījums, lai piedraudēšana tiktu uzskatīta par spaidiem ir tas, lai tie tiktu veikti ar patiesu nodomu, nav svarīgi vai nodoms ir tiešs vai netiešs, bet tam tiešām ir jāizraisa personai bailes.⁷⁹ Kā piemēru situācijai, kad paternitāte atzīta spaidu rezultātā varētu minēt situāciju, kad sieviete draud vīrietim atklāt kādu viņa noslēpumu vai arī nelikumīgu darbību tādā gadījumā, ja persona neatzīst paternitāti tās bērnam.

Tātad, ja persona vēlas apstrīdēt sevis atzītu paternitāti galvenais to ir izdarīt noteiktajā termiņā, jo Civilprocesa likuma 49.pantā ir noteikts tas, ka termiņu nokavējuma gadījumā zūd tiesības izpildīt procesuālās darbības, kā arī pēc procesuālā termiņa izbeigšanās iesniegtas sūdzības un dokumenti netiek pieņemti.⁸⁰ Jāņem vērā, ka šis termiņš attiecas uz personām, kurām tas ir noteikts. Ja paternitātes apstrīdēšanas termiņš ir nokavēts, bāriņtiesai, saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 16.panta 5.punktā noteikto, ir tiesības iesniegt tiesā prasības pieteikumu par paternitātes pieņēmuma apstrīdēšanu. Bāriņtiesai ir šādas tiesības, lai tiktu nodrošinātas Bērnu tiesību aizsardzības likuma 8.panta otrajā daļā noteiktās bērna tiesības uz savas identitātes saglabāšanu.⁸¹ Likumā nav noteikts, ka bāriņtiesai būtu tiesības iesniegt prasības pieteikumu par brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanu.

Kā arī jāņem vērā tas, ka, apstrīdot brīvprātīgi atzītu paternitāti, jāizpildās diviem, kumulatīviem kritērijiem. Saskaņā ar Civillikuma 156.panta 1.daļu, persona, kas brīvprātīgi

⁷⁸ Kuldīgas rajona tiesas 30.01.2014. spriedums lietā Nr. C19038113, Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/149542.pdf> [aplūkots 21.04.2021.]

⁷⁹ Sergejs Rudāns: Saistību tiesību komentāri VII.Spaidi. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/151839-saistibu-tiesibu-komentari-viispaidi/> [aplūkots 21.04.2021.]

⁸⁰ Civilprocesa likums: LV likums. Pieņemts: 14.10.1998. [20.04.2021.]

⁸¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 03.06.2009. spriedums lietā Nr.2008-43-0106. Pieejams: https://www.satv.tiesas.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/02/2008-43-0106_Spriedums.pdf#search=civillikuma [aplūkots 11.05.2021.]

atzinusi paternitāti, to var apstrīdēt tad, ja šī paternitāte atzīta maldības, viltus vai spaidu rezultātā, kā arī šī persona nevar būt bērna bioloģiskais tēvs. Par pamatu nevar būt tas, ka persona nav bērna bioloģiskais tēvs, ja persona to jau zinājusi paternitāti atzīstot, jo šāda situācija neatbilst bērna interesēm un nesniedz stabilitāti bērna dzīvē. Iepriekš aprakstītajā Kuldīgas rajona tiesas 2014.gada spriedumā lietā Nr. C19038113 ir teikts, ka personai nav tiesības apstrīdēt tās brīvprātīgi atzītu paternitāti, jo ne tikai persona ir nokavējusi divu gadu termiņu, bet arī tā jau no sākuma ir zinājusi, ka nav bērna bioloģiskais tēvs.⁸² Ja persona ir zinājusi par šo faktu, tad nevarētu teikt, ka paternitāte atzīta maldības, spaidu vai viltus ietekmē. Iespēja apstrīdēt brīvprātīgi atzītu paternitāti, neskatoties uz termiņa beigšanos un personas informētību par neesošo bioloģisko saikni ar bērnu, varētu radīt situāciju, kad vienam bērnam vairākas reizes tiktu noteikta dažāda paternitāte. Rezultātā bērnam nav stabilitātes un nojautas par to, kas ir tā tēvs.

3.2. Bērna tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti

Tiesības apstrīdēt brīvprātīgi atzītu paternitāti ir arī pašam bērnam pēc pilngadības sasniegšanas, tas ir noteikts Civillikuma 156.panta ceturtajā daļā. Divu gadu termiņš attiecas arī uz bērna tiesībām apstrīdēt atzītu paternitāti, taču šajā gadījumā divu gadu termiņš sākas no dienas, kurā persona uzzinājusi par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti. Saskaņā ar Civillikuma 156.panta piekto daļu, bērnam šādas tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti ir tāpēc, ka paternitātes atzīšanas apstrīdēšana ir samērojama ar bērna tiesībām uz identitāti un stabilu ģimenes vidi.

Šis jautājums līdzīgi tiek risināts arī tādās ES valstīs, kā Igaunija, Vācija un Nīderlande. Arī šajās valstīs bērns var apstrīdēt tam brīvprātīgi atzītu paternitāti pēc pilngadības sasniegšanas. Termiņš sākas tajā brīdī, kad bērns uzzinājis par apstākļiem, kas izslēdz tam brīvprātīgi atzītu paternitāti.⁸³

Bērna tiesības apstrīdēt personas brīvprātīgi atzītu paternitāti ir saistītas ar bērna tiesībām zināt savu izcelšanos un tiesībām uz identitāti, kas izriet gan no Satversmes 110.panta, gan ANO konvencijas par bērnu tiesībām 7.panta. Šīs tiesības ir arī cieši saistītas ar valsts pozitīvo pienākumu aizsargāt bērna intereses.⁸⁴ Bērna interesēs ir zināt savu izcelšanos un iegūt savu identitāti, tās nebeidzas bērnam pieaugot. Cilvēka identitāte nostiprinās visā tā dzīves laikā, tāpēc personai

⁸² Kuldīgas rajona tiesas 30.01.2014. spriedums lietā Nr. C19038113, Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/149542.pdf> [aplūkots 21.04.2021.]

⁸³ Meisters P. Paternitātes apstrīdēšanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 25.08.2015., Nr. 33 (885), 16.-22.lpp.

⁸⁴ Ibid.

tiesības apstrīdēt paternitāti pēc pilngadības sasniegšanas ir nepieciešamas. Šādas prasības ir vairāk saistītas ar bērna izcelšanās noskaidrošanu, jo bērns jau ir pieaudzis.

Ņemot vērā procesuālās ekonomijas principu, bērns, apstrīdot atzītu paternitāti, var šajā prasībā iekļaut arī prasību par paternitātes noteikšanu tiesas ceļā. Neskatoties uz to, ka Civilprocesa likuma 249.panta ceturtās daļas *expressis verbis* nav iekļauta šo prasību apvienošana vienā, vērtējot šo normu pēc tās būtības, to darīt ir iespējams.⁸⁵

3.3. Bērna bioloģiskā tēva tiesības apstrīdēt citas personas atzītu paternitāti

Civillikumā personai, kas sevi uzskata par bērna bioloģisko tēvu, tiesības apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti ir normatīvi atzītas salīdzinoši nesēn. Šādas tiesības personai ir tikai kopš 2013.gada.⁸⁶ Iepriekšējais regulējums bija pretējs starptautiskajām tiesību normām, piemēram, ANO bērnu tiesību konvencijas 7.pantam, jo teikt, ka bērna bioloģiskā izcelsme nav svarīga un tai nav ietekme paternitātes atzīšanā, ir absurds. Šāds normatīvais regulējums deva negodprātīgām sievietēm pārāk lielu brīvību, izvēloties, kuru personu ierakstīt par bērna tēvu. Bioloģiskajam tēvam nebija iespēju pret to iebilst. Valstij ir jānodrošina bērna bioloģiskajam tēvam tiesības uz paša bērnu, kā arī apstrīdēt tādu paternitāti, kas brīvprātīgi atzīta viņa bērnam.⁸⁷

Agrāk pastāvēja arī tādas situācijas, kad bioloģiskais tēvs nemaz nevarēja atzīt paternitāti savam bērnam, jo Civillikuma 155.pantam bija sestā daļa, kurā bija paredzēts, ka, ja vīrietis ir precējies, paternitātes atzīšanai bija nepieciešama laulātā piekrišana.⁸⁸ Protams, nereti radās situācija, kad laulātā nepiekrīta atzīt paternitāti dažādu, personīgu iemeslu vadīta. Pat tad, ja nav strīda par paternitātes faktu, bez laulātā atļaujas tas nebija iespējams.⁸⁹ Vienīgais veids, kā bērns varēja iegūt paternitātes ierakstu savā dzimšanas reģistrā, bija tad, ja, vai nu tam piekristu tēva sieva, vai arī paternitāti atzītu cits vīrietis. Šāds regulējums bija samērā neloģisks un vīrietis paternitātes atzīšanas gadījumā nebija spējīgs izdarīt neko, lai to apstrīdētu. Šāda situācija viennozīmīgi bija pretēja gan bērna, gan tēva interesēm.

⁸⁵ Meisters P. Paternitātes apstrīdēšanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 25.08.2015., Nr. 33 (885), 16.-22.lpp

⁸⁶ Grozījumi Civillikumā: LV likums. Pieņemts:01.01.2013. [20.04.2021.]

⁸⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada spriedums lietā Nr. SKC-[A]/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5149> [aplūkots 19.04.2021.]

⁸⁸ Civillikums: LV likums. [01.01.2003-11.10.2004 red.]

⁸⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2019.gada spriedums lieta Nr. SKC-[D]/2019 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5943> [aplūkots 21.04.2021.]

Civillikuma 156.panta trešajā daļā teikts, ka tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti bērna bioloģiskajam tēvam ir tikai un vienīgi tādā gadījumā, ja bērns nav ieņemts noziedzīga nodarījuma pret tikumību un dzimumneaizskaramību rezultātā. Saskaņā ar Krimināllikuma 16. nodaļu, par noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību ir atzīstama izvarošana, seksuāla vardarbība, seksuāla rakstura darbības ar personu, kas nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, kā arī citas noziedzīgas darbības.⁹⁰

Šāds ierobežojums ir tāpēc, ka nebūtu pieļaujama situācija, kad bērns ieņemts noziedzīga nodarījuma rezultātā, taču vīrietim, kas šo noziedzīgo nodarījumu veicis, būtu iespējams iegūt paternitātes tiesības bērnam, kas radies šādu darbību rezultātā. Tas ne tikai dotu tiesības šādai personai satikt savu bērnu, bet arī personai, kas cietusi viņa darbību rezultātā, nāktos uzturēt kaut nelielāko kontaktu ar personu, kas tai darījusi pāri. Šādām personām viennozīmīgi nevajadzētu dot tiesības apstrīdēt citas personas veiktu paternitātes atzīšanu, jo šāda persona nav pelnījusi tikt atzīta kā bērna tēvs.

Fakts kā tāds, ka bērna bioloģiskajam tēvam ir tiesības apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti tā bērnam, nebūt nenozīmē, ka visas šāda veida prasības tiks automātiski apmierinātas. Tas ir tādēļ, ka, saskaņā ar ECT judikatūru, katrs gadījums ir atšķirīgs un galvenais, kas šādos gadījumos jāņem vērā, ir bērna intereses, kas mēdz būt svarīgākas par bērna bioloģiskā tēva tiesībām.⁹¹

Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantā ir iekļautas tiesības uz privātās dzīves un ģimenes neaizskaramību. Eiropas Cilvēktiesību tiesa tādos spriedumos, kā Schneider v. Germany un Anayo v. Germany atzina, ka šis iepriekš minētais pants nodrošina bērna bioloģiskā tēva tiesības uz ģimenes tiesību aizsardzību tādā gadījumā, ja tēvam ar bērnu ir izveidojusies cieša savstarpējā saikne. To, ka šī saikne starp abiem izveidojusies var pierādīt dažādos veidos, taču fakts, ka šādas attiecības pagaidām starp tēvu un bērnu nav izveidojušās, nevar tikt izmantotas pret pretējo.⁹² Tieši lietā Schneider v. Germany tiesa atzina to, ka ja ir situācija kurā bioloģiskais tēvs nemaz nevar izveidot savstarpējas attiecības ar savu bērnu tā juridisko vecāku rīcības dēļ, piemēram, tam aizliegts kontaktēties ar bērnu, uzzināt, kas notiek bērna dzīvē, utt., tad bioloģisko tēvu nevar vainot

⁹⁰ Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [20.04.2021.]

⁹¹ Laviņš A. Bioloģiskā tēva tiesības apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/251202-biologiska-teva-tiesibas-apstridet-citas-personas-brivpratigi-atzitu-paternitati/> [aplūkots 21.04.2021.]

⁹² Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2017. gada spriedums lietā Nr. SKC-[J]/2017 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6544> [aplūkots 19.04.2021.]

pie tā, ka tam ar savu bērnu nav izveidojušās attiecības. Tiesa atzina, ka šādā situācijā ir liegtas šī vīrieša tiesības uz privāto dzīvi.⁹³

Tad, kad bioloģiskais tēvs vēlas apstrīdēt citas personas atzītu paternitāti savam bērnam, tam ir jāpierāda, ka viņš ir bērna bioloģiskais tēvs, taču nav jāpierāda tas, ka otra persona paternitāti būtu atzinusi viltus, maldības vai spaidu rezultātā. Uz šādiem apstākļiem apstrīdot paternitāti ir jānorāda tikai un vienīgi tai personai, kas uz tāda pamata paternitāti ir atzinusi.⁹⁴ Paternitāti var pierādīt ar ļoti akurātiem testiem, kuru veikšanai no mātes, bērna un tēva (precīzāk, iespējamā tēva) tiek paņemtas asinis vai arī audi un veiktas analīzes, šo analīžu rezultātu precizitāte ir 90-99%. Analīzes var pierādīt to, ka vīrietis nav bērna tēvs, vai arī to, cik procentu iespējamība ir tam, ka vīrietis ir bērna bioloģiskais tēvs.⁹⁵

Jāņem vērā tas, ka šādas tiesības piemīt tikai un vienīgi personai, kas patiesi ir bērna bioloģiskais tēvs, tāpēc sava bioloģiskā paternitāte ir jāpierāda. Gadījumā, ja persona ir atzinusi paternitāti brīvprātīgi un vēlas savu paternitātes ierakstu bērna dzimšanas reģistrā dzēst, taču neizpildās likumā noteiktie apstākļi (paternitāte nav atzīta maldības, viltus vai spaidu rezultātā), šis vīrietis var griezties pie bērna bioloģiskā tēva, ja tas ir zināms, un lūgt tam apstrīdēt atzīto paternitāti.

Igaunijas regulējums saistībā ar bērna bioloģiskā tēva tiesībām apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti, pēc autores domām, ir veiksmīgāks, nekā tas ir Latvijā. Saskaņā ar Ģimenes likuma 93.pantu, personas brīvprātīgi atzītu paternitāti var apstrīdēt gada laikā no dienas, kad persona, kurai ir tiesības apstrīdēt paternitāti, uzzina par faktiem, kas tai dod tiesības paternitāti apstrīdēt. Latvijā Civillikumā ne tikai noteiktais termiņš ir divi gadi, bet arī brīdis, no kura termiņš sākas atšķiras, jo saskaņā ar Civillikuma 156.panta trešo daļu, persona, kas sevi uzskata par bioloģisko tēvu, brīvprātīgi atzītu paternitāti var apstrīdēt divu gadu laikā no brīža, kad bērns ir piedzimis, nevis no brīža, kad persona uzzin par noteiktiem apstākļiem. Igaunijas regulējums šajā jautājumā ir veiksmīgāks, jo tas dod bērna bioloģiskajam tēvam labākas iespējas apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti tad, ja tas par bērna dzimšanu nav uzzinājis šo divu gadu laikā.

⁹³ Laviņš A. Bioloģiskā tēva tiesības apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/251202-biologiska-teva-tiesibas-apstridet-citas-personas-brivpratigi-atzitu-paternitati/> [aplūkots 21.04.2021.]

⁹⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2017. gada spriedums lietā Nr. SKC-[J]/2017 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6544> [aplūkots 19.04.2021.]

⁹⁵ FindLaw's team: Paternity Blood Tests and DNA Pieejams: <https://www.findlaw.com/family/paternity/paternity-tests-blood-tests-and-dna.html> [aplūkots 19.04.2021.]

Autore uzskata, ka būtu nepieciešams grozīt Civillikuma 156.panta trešo daļu, kas dod bērna bioloģiskajam tēvam tiesības atzīt paternitāti apstrīdēt divu gadu laikā kopš bērna dzimšanas. Iemesls tam ir tāds, ka ne vienmēr personas zina par bērna dzimšanu, ir iespējama situācija, kad sieviete bēg un slēpj savu bērnu vai bioloģiskajam tēvam nemaz nav nojautas par to, ka tam ir bērns, tāpēc nebūtu saprātīgi vīrietim ierobežot ar šo divu gadu termiņu kopš bērna dzimšanas. Termiņš ir nepieciešams, lai nodrošinātu bērna interešu aizsardzību, taču brīdi, no kura sākas termiņa skaitījums, būtu nepieciešams mainīt. Iespējams, daudz efektīvāka būtu norma, kura bērna bioloģiskajam tēvam dotu iespēju atzīt paternitāti apstrīdēt divu gadu laikā no brīža, kad tas uzzinājis par faktu, kas dod tiesības apstrīdēt citas personas atzīto paternitāti. Šobrīd pastāvošais regulējums tādā veidā ļoti ierobežo bērna bioloģiskā tēva tiesības, jo neizsargā viņu no situācijas, kad tas par bērna dzimšanas faktu neuzzina laicīgi. Autore piedāvā Civillikuma 156.panta trešo daļu izteikt šādā redakcijā: *“Persona, kas sevi uzskata par bērna bioloģisko tēvu, izņemot gadījumu, kad bērns ieņemts noziedzīga nodarījuma pret tikumību un dzimumneaizskaramību rezultātā, paternitātes atzīšanu var apstrīdēt divu gadu laikā no brīža, kad tā uzzinājusi par bērnu.”*

KOPSAVILKUMS

1. Sabiedrībā valdošās vērtības laika gaitā ir strauji mainījušās, pēdējo simts gadu laikā ārpus laulības dzimušo bērnu skaits ir audzis par aptuveni 36%. Tātad, aizvien vairāk bērni dzimst ārpus laulības, taču arī šiem bērniem ir nepieciešams abu vecāku atbalsts, tāpēc aizvien biežāk paternitāte tiek noteikta to brīvprātīgi atzīstot.
2. Viens no svarīgākajiem paternitātes brīvprātīgas atzīšanas aspektiem ir bērna tiesības uz identitāti un stabilu ģimenes dzīvi. Tieši šī iemesla dēļ brīvprātīgi atzītu paternitāti apstrīdēt var tikai noteiktos gadījumos un noteiktā laika periodā. Bērna tiesības uz identitāti nebeidzas tam pieaugot, tāpēc bērna tiesības apstrīdēt tam atzītu paternitāti ir iespējamās pēc pilngadības sasniegšanas.
3. Latvija varētu ņemt piemēru no ASV un brīdī, kad personas dodas atzīt paternitāti, informēt tās par šī lēmuma sekām un ierobežotajām iespējām to apstrīdēt. Tas samazinātu prasību par atzītas paternitātes apstrīdēšanu skaitu. Autore piedāvā papildināt Civiltāvokļu aktu reģistrācijas likuma 13.pantu, tam pievienojot piekto daļu šādā redakcijā: *“Dzimtsarakstu nodaļas amatpersona vai darbinieks pirms veic bērna dzimšanas reģistrā ierakstu par bērna tēvu, paternitātes brīvprātīgas atzīšanas gadījumā, informē šo personu par paternitātes atzīšanas tiesiskajām sekām un personas pienākumiem un tiesībām.”*
4. Neskatoties uz to, ka jau kopš 2013.gada bērna bioloģiskajam tēvam ir tiesības apstrīdēt atzītu paternitāti, bioloģiskā tēva tiesības tāpat tiek salīdzinoši ierobežotas, jo divu gadu termiņš, brīvprātīgi atzītas paternitātes apstrīdēšanai (kopš bērna dzimšanas), ierobežo tēva tiesības apstrīdēt paternitāti gadījumos, kad persona uzreiz neuzzin par bērna dzimšanu. Autore piedāvā Civillikuma 156.panta trešo daļu izteikt šādā redakcijā: *“Persona, kas sevi uzskata par bērna bioloģisko tēvu, izņemot gadījumu, kad bērns ieņemts noziedzīga nodarījuma pret tikumību un dzimumneaizskaramību rezultātā, paternitātes atzīšanu var apstrīdēt divu gadu laikā no brīža, kad tā uzzinājusi par bērnu.”*

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS SARAKSTS

LITERATŪRA:

1. Apinis M. Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Kamene, 2002., 136.lpp.
2. Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007., 251.lpp., 266.lpp.
3. Būmanis A. Ārlaulības bērna un viņa mātes tiesiskais stāvoklis. Rīga, "TIESLIETU MINISTRIJAS VĒSTNEŠA" izdevums, 1927., 1.-9. lpp. [aplūkots 28.03.2021.]
4. Celmiņa I., Daugule D. Saskarsmes tiesību īstenošanas problemātika. Jurista Vārds, 19.11.2019., Nr. 46 (1104), 10.-24.lpp.
5. Meisters P. Paternitātes apstrīdēšanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 25.08.2015., Nr. 33 (885), 16.-22.lpp.
6. Rokjānis E. Uzturlīdzekļu prasība par pagājušo laiku. Jurista Vārds, 04.02.2020., Nr. 5 (1115), 24.-30.lpp.
7. [b.a.] Tiks ieviesti jauni ierobežojumi uzturlīdzekļu nemaksātājiem. Jurista Vārds, 13.04.2021., Nr. 15 (1177), 4.lpp.
8. Vēbers J. Komentārs Civillikuma 155., 170.pantam. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri Ģimenes tiesībās. (26.-51., 114.-125., 140-176.p.) Rīga: Mans īpašums, 2000.
9. Трофимов В. Н., Додонов В. Н., Крылова Марина Александровна, Панов В. П., Палаткин А. В., Ермаков Виктор Д. Большой юридический словарь: [b.v.]. Инфра-М, 1999., с.367.

NORMATĪVIE AKTI:

1. ANO bērnu tiesību konvencija. Parakstīta Ņujorkā 20.11.1989. [10.04.2021.]
2. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīts Romā. 04.11.1950. [20.04.2021.]
3. Eiropas Konvencija par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā. Parakstīta Strasbūrā, 1975.gada 15.oktobrī. [03.04.2021.]
4. Bāriņtiesu likums: LV likums, Pieņemts: 22.06.2006. [12.04.2021.]
5. Bērnu tiesību aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts: 19.06.1998. [06.04.2021.]
6. Civillikums: LV likums. Pieņemts: 28.01.1937. [03.04.2021.]
7. Civillikums: LV likums. [01.01.2003.-11.10.2004. red.]

8. Civilprocesa likums: LV likums. Pieņemts: 14.10.1998. [20.04.2021.]
9. Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums; LV likums. Pieņemts: 29.11.2012. [06.04.2021.]
10. Grozījumi Civillikumā: LV likums. Pieņemts: 01.01.2013. [20.04.2021.]
11. Krimināllikums: LV likums. Pieņemts: 17.06.1998. [20.04.2021.]
12. MK noteikumi Nr. 37, Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam.
Pieņemts: 15.01.2013. [16.04.2021.]
13. Par Civillikuma 156.panta otrās daļas vārdu "divu gadu laikā, skaitot no dienas, kad viņi uzzinājuši par apstākļiem, kas izslēdz paternitāti" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.un 96.pantam un 1975.gada 15.oktobra Eiropas Konvencijas par to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā, 4.pantam.: ST spriedums. Pieņemts: 03.06.2009. [19.04.2021.]
14. Par valsts pensijām: LV likums. Pieņemts: 02.11.1995. [16.04.2021.]
15. Satversme: LV likums. Pieņemts: 15.03.1922. [06.04.2021.]
16. Seksuālās un reproduktīvās veselības likums: LV likums. Pieņemts: 31.01.2002.
[03.04.2021.]
17. Uzturlīdzekļu garantiju fonda likums: LV likums. Pieņemts:01.12.2016. [16.04.2021.]
18. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Laulības un ģimenes kodekss: Padomju laika likums. Izdots 1977.gadā [04.04.2021.]
19. Lietuvos Republikos civilinis kodeksas. [Lietuvas Civilkodekss] Pieejams:
<https://www.infolex.lt/ta/60696> [aplūkots 11.05.2021.]
20. Perekonnaseadus. [Lietuvas ģimenes likums] Pieejams:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603?leiaKehtiv> [aplūkots 10.05.2021.]

JURIDISKĀS PRAKSES MATERIĀLI:

1. ECT 07.02.2002. spriedums lietā Nr. 53176/99, Mikulić v. Croatia. Pieejams:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60035%22%5D%7D> [aplūkots 14.04.2021.]
2. ECT 12.01.2006. spriedums lietā Nr. 26111/02, Mizzi v. Malta. Pieejams:
<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22mizzi%20v.%20malta%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-71983%22%5D%7D> [aplūkots 11.04.2021.]

3. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 03.06.2009. spriedums lietā Nr.2008-43-0106.
Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/web/viewer.html?file=/wp-content/uploads/2016/02/2008-43-0106_Spriedums.pdf#search=civillikuma [aplūkots 11.05.2021.]
4. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 11.10.2004. spriedums lietā Nr. 2004-02-0106
Pieejams: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2016/02/2004-02-0106_Spriedums.pdf [aplūkots 03.04.2021.]
5. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2017. gada lēmums lietā Nr. SKC-[J]/2017 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/6544> [aplūkots 19.04.2021.]
6. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2020.gada spriedumu lietā Nr. C[..], SKC-[H]/2020 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/7010> [aplūkots 21.04.2021.]
7. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2012.gada spriedums lietā Nr. SKC-[A]/2012. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5149> [aplūkots 19.04.2021.]
8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2020.gada spriedums lieta Nr. C[..], SKC-[D]/2020. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/6555> [aplūkots 11.04.2021.]
9. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2019.gada spriedums lieta Nr. SKC-[D]/2019 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5943> [aplūkots 21.04.2021.]
10. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 07.01.2015. spriedums lietā Nr. SKC-1478/2015 Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/2908> [aplūkots 15.04.2021.]
11. Administratīvās apgabaltiesas 27.08.2013. spriedums lietā Nr.A420560012
Pieejams:https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.apg.tiesas%20spriedumi/Augusts/27.08.2013/AL_2708_apg_AA43-2733-13_10.pdf [aplūkots 06.04.2021.]
12. Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu nama 19.02.2014. spriedums lietā Nr. A420459413 Pieejams: <https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/148121.pdf> [aplūkots 11.04.2021.]

13. Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 16.08.2013. spriedums lietā Nr.A420331313. Pieejams:
https://www.tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.raj.tiesas%20spriedumi/2013/Augusts/16.08.2013/AL_1608_raj_A-03313-13_35.pdf [aplūkots 13.04.2021.]
14. Administratīvā rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 25.04.2013. spriedums lietā Nr.A420554312 Pieejams:
https://tiesas.lv/Media/Default/Admin.tiesu%20spriedumi/Admin.raj.tiesas%20spriedumi/2013/Apr%C4%ABlis/25.04.2013/AL_2504_raj_A-02353-13_36.pdf [aplūkots 10.05.2021.]
15. Valkas rajona tiesas 22.10.2013. spriedums lietā Nr. C38032113 Pieejams:
<https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/134536.pdf> [aplūkots 15.04.2021.]
16. Kuldīgas rajona tiesas 30.01.2014. lēmums lietā Nr. C19038113, Pieejams:
<https://www.tiesas.lv/nolemumi/pdf/149542.pdf> [aplūkots 21.04.2021.]
17. Par tiesu praksi strīdu izskatīšanā par aizgādības (kopīgas, atsevišķas, ikdienas) un saskarsmes tiesībām un uzturlīdzekļiem bērnam. Pieejams:
http://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/petijumi/aizgadiba%20uzturl%20saskarsme_petijums_2012.doc [aplūkots 20.04.2021.]

AVOTI INTERNETĀ:

1. Āboliņa L. ģimene Latvijā. Pieejams: <https://enciklopedija.lv/skirklis/21140-%C4%A3imene-Latvij%C4%81> [aplūkots 21.02.21.]
2. [b.a.] Bērna gaidīšana un piedzimšana. Pieejams:
<https://latvija.lv/lv/DzivesSituacijas/gimene/Berna-piedzimsana#show6> [aplūkots 27.03.2021.]
3. Bērnu tiesību komiteja. Vispārējais komentārs Nr. 7 (2005) “Bērnu tiesību īstenošana agrīnā bērnībā “ Pieejams:
<https://vvc.gov.lv/image/catalog/dokumenti/General%20Comment%20No.%207.docx> [aplūkots 10.04.2021.]
4. Bērtule A. Alimentu nemaksātāju parāds pārsniedz 300 miljonus eiro. Pieejams:
<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/alimentu-nemaksataju-parads-parsniedz-300-miljonus-eiro.a327657/> [aplūkots 15.04.2021.]

5. Brikmāne E. Uzturlīdzekļi piedzenami no tēva, kas ierakstīts dzimšanas apliecībā. Pieejams: <https://lvportals.lv/e-konsultacijas/8487-uzturlidzekli-piedzenami-no-teva-kas-ierakstits-dzimsanas-aplieciba-2015> [aplūkots 11.04.2021.]
6. Cīrulle S. Paternitāte - bērna izcelšanās noteikšana. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/243563-paternitate-berna-izcelsanas-noteiksana-2012> [aplūkots 04.04.2021.]
7. [b.a.] Dzimšanas fakta reģistrācija. Pieejams: <https://www.madona.lv/lat/dzimsanas-registracija> [aplūkots 04.04.2021.]
8. Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra un Eiropas Padome. Rokasgrāmata par Eiropas tiesību aktiem bērnu tiesību jomā. Pieejams: https://juristavards.lv/wwwraksti/JV/BIBLIOTEKA/GRAMATAS/ROKASGRAMATA_PAR_EIROPAS_BERNU_TIESIBAM.PDF [aplūkots 15.04.2021.]
9. Geida A. Bērnu pienākums – palīdzēt vecākiem. Arī no minimālās algas. Pieejams: <https://www.la.lv/bernu-pienakums-palidzet-vecakiem-ari-no-minimalas-algas> [aplūkots 14.04.2021.]
10. Gurskis A. Kā nosaka saskarsmes tiesības? Pieejams: <https://itiesibas.lv/raksti/atbild-eksperts/civiltiesibas/ka-nosaka-saskarsmes-tiesibas/11972> [aplūkots 12.05.2021.]
11. Laviņš A. Bioloģiskā tēva tiesības apstrīdēt citas personas brīvprātīgi atzītu paternitāti. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/251202-biologiska-teva-tiesibas-apstridet-citas-personas-brivpratigi-atzitu-paternitati/> [aplūkots 21.04.2021.]
12. LETA. Pētījums: Latvijā 41% bērnu dzimst ārpus laulības Pieejams: <https://www.delfi.lv/news/national/politics/petijums-latvija-41-bernu-dzimst-arpus-laulibas.d?id=50852615> [aplūkots 04.04.2021.]
13. [b.a.] Mantošana. Pieejams: https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-lv-lv.do?member=1#toc_3 [aplūkots 12.05.2021.]
14. [b.a.] Paternitātes atzīšana vai dzimšanas reģistra ieraksta papildināšana. Pieejams: <http://ventspilsnovads.lv/pakalpojumi/dzimtsaraksts/paternitates-atzisana-vai-dzimsanas-registra-ieraksta-papildinasana/> [aplūkots 05.05.2021.]
15. [b.a.] Paternitātes atzīšana. Pieejams: https://www.ventspils.lv/lat/pakalpojumi/kategorijas/cilvilstavokla_aktu_registracija/839-paternitates-atzisana [aplūkots 05.05.2021.]

16. Platace L. Bērna dzimšanas fakta reģistrācija. Pieejams:
<https://lvportals.lv/skaidrojumi/259084-berna-dzimsanas-fakta-registracija-2013>
[aplūkots 11.05.2021.]
17. Rudāns S. Saistību tiesību komentāri VII.Spaidi. Pieejams:
<https://juristavards.lv/doc/151839-saistibu-tiesibu-komentari-viispaidi/> [aplūkots
21.04.2021.]
18. Saulītis A. Bezmaksas mediācija ģimenes strīdos nav līdzējusi vientuļajiem tēviem
satikt biežāk savus bērnus. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/bezmaksas-mediacija-gimenes-stridos-nav-lidzejusi-vientulajiem-teviem-satikt-biezak-savus-bernus.a374006/> [aplūkots 19.04.2021.]
19. Siliniece I. SASKARSMES TIESĪBU NOZĪME UN TIESISKAIS STATUSS.
Pieejams: <http://journals.ru.lv/index.php/ISS/article/download/4286/4284> [aplūkots
15.05.2021.]
20. [b.a.] Simtiem Latvijas sieviešu vēlas surogātmātes iznēsātu bērniņu, bet šeit to nevar
izdarīt. Pieejams: <https://jauns.lv/raksts/sievietem/7534-simtiem-latvijas-sieviesu-velas-surogatmates-iznesatu-berninu-bet-seit-to-nevar-izdarit> [aplūkots 11.04.2021.]
21. Studente L. Alimenti jeb uzturlīdzekļi 2021. gadā: pieaug minimālo uzturlīdzekļu
apmērs. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/323280-alimenti-jeb-uzturlidzekli-2021-gada-pieaug-minimalo-uzturlidzeklu-apmers-2020> [aplūkots 15.04.2021.]
22. Tieslietu Ministrija: Mediācija. Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/mediacija#14>
[aplūkots 19.04.2021.]
23. [b.a.] Vai vientuļie tēvi ir tikai brīvdienu izklaidētāji? Pieejams:
<https://www.rsu.lv/aktualitates/vai-vientulie-tevi-ir-tikai-brivdienu-izklaidetaji>
[aplūkots 19.04.2021.]
24. [b.a.] Vecāku aizgādības tiesību atņemšana. Pieejams:
<https://www.cilvektiesibugids.lv/lv/temas/gimene/vecaki/vecaku-aizgadibas-tiesibas/vecaku-aizgadibas-tiesibu-atnemsana> [aplūkots 12.04.2021.]
25. [b.a.] Acknowledgement of Paternity. Pieejams:
<https://cssd.dc.gov/page/acknowledgement-paternity> [aplūkots 10.04.2021.]
26. [b.a.] SÜNNI REGISTREERIMISE AVALDUS. Pieejams:
https://www.riigiteataja.ee/aktivilisa/1020/3201/8004/SIM_19022018_m3_Lisa_1.pdf
[aplūkots 18.05.2021.]

27. [b.a.] Voluntary acknowledgement of paternity. Pieejams:
<https://www.zmogausteisiugidas.lt/en/themes/family/parents/filiation-paternity/paternity-proceedings/voluntary-acknowledgement-of-paternity> [aplūkots 11.04.2021]
28. [b.a.] What is a Voluntary Acknowledgment of Paternity? Pieejams:
<https://www.legalmatch.com/law-library/article/voluntary-acknowledgement-of-paternity.html> [aplūkots 10.04.2021.]
29. Burke D. THE IMPORTANCE OF ACCESS TO PARENTS AFTER SEPARATION. Pieejams: <https://www.orpenfranks.ie/the-importance-of-access-to-parents-after-separation/> [aplūkots 21.04.21.]
30. FindLaw's team: Paternity Blood Tests and DNA Pieejams:
<https://www.findlaw.com/family/paternity/paternity-tests-blood-tests-and-dna.html> [aplūkots 19.04.2021.]
31. Merriam-Webster legal dictionary. Pieejams: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/paternity#legalDictionary> [aplūkots 11.05.2021.]
32. Ministry of the Interior. Registration of birth and choosing a name. Pieejams:
<https://www.eesti.ee/en/family/pregnancy-and-early-childhood/registration-of-birth-and-choosing-a-name/> [aplūkots 13.04.2021.]
33. Grootboom M. and P. When you've lied about the paternity of your child. Pieejams:
<https://www.news24.com/drum/Advice/when-youve-lied-about-the-paternity-of-your-child-20180802> [aplūkots 21.04.2021.]
34. Noureen R. Acknowledgement of Paternity under Muslim Law: Indian Perspective. BiLD Law Journal- Vol. III, Issue II. Pieejams: <http://bildbd.com/wp-content/uploads/2018/12/Acknowledgement-of-Paternity-under-Muslim-Law-Indian-Perspective.pdf> [aplūkots 10.04.2021.]
35. Rivera J. Why Do States Have Different Laws? Pieejams:
<https://www.legalmatch.com/law-library/article/why-do-states-have-different-laws.html> [aplūkots 05.05.2021.]

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Bakalaura darbs „Paternitātes atzīšana un apstrīdēšana” izstrādāts LU
Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Elza Zvaigznīte

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: lektore Mag. Iur. Alise Reide

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā ____.05.2021.

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē
____.____.2021. prot. Nr. ____, vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____